

ISBN 978-80-89051-77-9

9 788089 051779

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Európska únia
Európsky sociálny fond

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

Všeobecne prospešná oblasť: **Vzdelávanie, veda, výskum a vývoj**

Vybraná časť
Analýzy socioekonomického
prínosu neziskového sektora
a stavu a trendov rozvoja
občianskej spoločnosti

Ministerstvo vnútra SR/Úrad splnomocnenca vlády SR
pre rozvoj občianskej spoločnosti

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Európska únia
Európsky sociálny fond

MINISTERSTVO
VNÚTRA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ÚRAD SPLNOMOCNENCA
VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
PRE ROZVOJ OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI

UNIVERZITA
MATEJA BELA
V BANSKEJ BYSTRICI

Všeobecne prospešná oblasť: Vzdelávanie, veda, výskum a vývoj

Vybraná časť publikácie Analýza socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti

Vydalo Ministerstvo vnútra SR/Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti

Publikácia je vybranou časťou Analýzy socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti, ISBN 978-80-89051-67-0, ktorá je výstupom národného projektu Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti, kód projektu v ITMS2014+: 314011V576. Národný projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu prostredníctvom operačného programu Efektívna verejná správa.

Rok vydania: 2020

Autori: Danica Hullová, Eva Kráľová, Norbert Maur, Zuzana Čáčová, Jozefína Štraussová, Ivana Lisická

Jazyková korektúra: Miroslava Ryšková
Grafický dizajn: Ivan Štefánik

ISBN 978-80-89051-77-9

6.6 VŠEOBECNE PROSPEŠNÁ OBLASŤ: **VZDELÁVANIE, VEDA, VÝSKUM A VÝVOJ**

**Vybraná časť Analýzy socioekonomického
prínosu neziskového sektora a stavu a trendov
rozvoja občianskej spoločnosti**

Danica Hullová, Eva Kráľová,
Norbert Maur, Zuzana Čáčová,
Jozefína Štraussová, Ivana Lisická

Ministerstvo vnútra SR/Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti

Vážené čitateľky, vážení čitatelia,

v rukách sa Vám ocitla vyše tisícstránková analýza občianskej spoločnosti a mimovládnych neziskových organizácií rozdelená do viacerých častí. Verím, napriek tomu, že ide o veľa strán, bude tento obsah pre Vás nielen čitateľný a novým poznaním, ale aj inšpiráciou pre Vaše lepšie vnímanie občianskej spoločnosti a mimovládnych neziskových organizácií na Slovensku.

Som nesmierne rád a hrdý, že sa nám podarilo pre širokú verejnosť a tvorcov verejných politik takúto analýzu, resp. výskum zrealizovať. Je to dobrý príklad toho, ako je možné európske finančné zdroje čerpať zmysluplne. Túto našu prácu považujem za prvý komplexnejší vstup k téme a začiatok pre ďalšiu prácu ako v akademickom, tak aj širšom prostredí.

Veľmi rád by som chcel poďakovať všetkým expertom a ďalším účastníkom, ktorí sa podieľali na procese prípravy a realizácie tohto nášho počinu.

Moja osobitná vďaka patrí Márii Milkovej, zodpovednej za Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, Martinovi Mňahončákovi, projektovému manažérovi a tiež jeho projektovému tímu – Marcele Príhelovej, Anete Letušekovej a Eliške Tížňovskej, a taktiež celému Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti za aktívnu pomoc.

Prajem Vám všetkým plnohodnotné a inšpiratívne čítanie.

Martin Giertl

splnomocnenec vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti

PREDSLOV

Analýza dát s ohľadom na jednotlivé všeobecne prospešné oblasti neziskového sektora bola vypracovaná ako súčasť Analýzy socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti, ktorá je výstupom národného projektu Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti (ďalej len „projekt“), kód projektu v ITMS2014+: 314011V576. Projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu prostredníctvom operačného programu Efektívna verejná správa.

Táto analýza bola vypracovaná Ministerstvom vnútra SR v rámci Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti (ďalej len „ÚSV ROS“) v spolupráci s partnerom národného projektu Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Predložená analýza popisuje socioekonomický prínos neziskového sektora s ohľadom na jeho jednotlivé všeobecne prospešné oblasti. V záujme cielenejších analýz boli v projekte vytvorené sektorové rady, ktoré pokrývajú všeobecne prospešné oblasti neziskového sektora tak, ako ich definuje zákon č. 346/2018 Z. z. o registri mimovládnych neziskových organizácií:

1. kultúra a duchovné hodnoty
2. životné prostredie
3. ľudské práva a advokačné aktivity
4. zdravie
5. sociálne služby a sociálna pomoc
6. vzdelávanie, veda, výskum a vývoj
7. šport
8. dobrovoľníctvo
9. rozvojová spolupráca a humanitárna pomoc.

Predložená analýza popisuje aktuálny stav jednotlivých všeobecne prospešných oblastí, ich kľúčových aktérov, možnosti financovania, právnu úpravu či kľúčové témy a problémy v daných oblastiach. Následne sú analyzované dáta získané na základe dotazníka k socioekonomickému prínosu neziskového sektora, ktorý bol zostavený riešiteľským tímom z Univerzity Mateja Bela. Pri analýze empirických dát boli využité aj dáta z oblasti stavu a trendov vývoja občianskej spoločnosti.

OBSAH

Predslov // 5

6.6 Všeobecne prospešná oblasť: Vzdelávanie, veda, výskum a vývoj // 6

- 6.6.1 Úvod – vzdelávanie // 7
- 6.6.2 Strategické dokumenty a právna úprava týkajúca sa vzdelávania // 8
- 6.6.3 Finančná podpora a možnosti financovania vzdelávania // 10
- 6.6.4 Kľúčoví aktéri vo vzdelávaní // 13
- 6.6.5 Významné aktivity smerujúce k rozvoju vzdelávania // 15
- 6.6.6 Výskum v oblasti vzdelávania // 17
- 6.6.7 Výsledky // 19
- 6.6.8 Odporúčania v oblasti vzdelávania // 44
- 6.6.9 Literatúra a zdroje // 55
- 6.6.10 Úvod – veda, výskum a vývoj // 56
- 6.6.11 Strategické dokumenty, právna úprava vedy, výskumu a vývoja // 57
- 6.6.12 Finančná podpora, možnosti financovania // 59
- 6.6.13 Kľúčové otázky v danej oblasti // 61
- 6.6.14 Kľúčoví aktéri v oblasti // 61
- 6.6.15 Významné aktivity smerujúce k rozvoju danej oblasti // 64
- 6.6.16 Výskum o danej oblasti // 65
- 6.6.17 Literatúra a zdroje // 67
- 6.6.18 Výsledky // 68
- 6.6.19 Odporúčania v oblasti vedy, výskumu a vývoja // 77
- 6.6.20 Zoznam použitých skratiek // 82

6.6.1 Úvod – vzdelávanie

Vzdelávanie je pevnou súčasťou rozvoja a pôsobenia neziskových organizácií na Slovensku. Výskumy z roku 1996⁸⁷ poukazujú na to, že vzdelávanie (dospelí a iné) bolo druhým najčastejším tematickým zameraním MNO na Slovensku. Dnes sa vzdelávaniu venuje približne tretina MNO. Vzdelávanie sa stalo prierezovou témou.

Na Slovensku máme stovky občianskych organizácií, ktoré sa snažia o čiastkové či komplexné zmeny vedúce k modernému vzdelávaniu.

Niektoré iniciatívy idú do hĺbky problémov, tie označujeme ako **transformačné alebo systémové**. Iné z povahy svojej činnosti pomáhajú školám „iba“ materiálne a označujeme ich ako **kompENZAČNÉ**. Na pomedzí sú **rozvojové typy** aktivít, ktoré rozvíjajú konkrétne zručnosti, kompetencie a hodnoty mladých ľudí.

V rámci teoretického vymedzenia rozdeľujeme vzdelávanie podľa viacerých kritérií:

- podľa toho, kto ho realizuje – inštitúcie zriadené zo zákona (formálne vzdelávanie) a ostatné vzdelávacie inštitúcie (neformálne vzdelávanie),
- podľa toho, koho vzdelávame – mladí ľudia, predproduktívny vek, produktívny vek, seniori (napr. univerzity tretieho veku), ľudia ohrození sociálnou exklúziou (napr. obyvatelia menej podnetného sociálneho prostredia) a rôzne obeť (násilia, trestných činov, zlého zaobchádzania, obchodovania s ľuďmi, korupcie, extrémizmu a pod.),
- podľa toho, prečo vzdelávame – štátne povinné vzdelanie, dobrovoľné vzdelávanie (ľudia sami chcú), celoživotné vzdelávanie, vzdelávanie s dosiahnutím želaného efektu (preventívne vzdelávanie, bezpečnosť v rôznych oblastiach života a práce).

Spracované údaje a tabuľky sú zo zdrojov výskumu národného projektu Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti.

---

⁸⁷ Mimovládne organizácie a dobrovoľníctvo na Slovensku očami verejnej mienky. I., Z. Bútorová, M. Bútor, Edícia Tretí sektor a dobrovoľníctvo I/1996

6.6.2 Strategické dokumenty a právna úprava týkajúca sa vzdelávania

Ako kľúčové dokumenty uvádzame najmä:

- **Nový program v oblasti zručností pre Európu**, s podnázvom Spolupráca na posilnení ľudského kapitálu, optimálnym spôsobom reaguje na nové trendy v oblasti adaptácie na pracovný a profesijný život. Ďalším dôležitým a nadväzujúcim dokumentom je **Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020**, ktorý sa venuje zvyšovaniu kvality života mladých ľudí.⁸⁸
- **Zákon o výchove a vzdelávaní č. 245/2008 Z. z., tzv. školský zákon** zahŕňa v sebe vzdelávanie na základných a stredných školách, nadstavbovom štúdiu a pomaturitnom štúdiu. Uvádza vzdelávacie štandardy, učebné plány a učebné osnovy, upravuje individuálne vzdelávanie a vzdelávací jazyk.

V súvislosti so spomínaným programom v oblasti zručností pre Európu je pre nás relevantný zákon, ktorý upravuje odborné vzdelávanie, a teda zákon o odbornom vzdelávaní č. 61/2015 Z. z.⁸⁹ Ten jasne definuje typy škôl. Zákon je pripravený byť súčinný pri realizácii duálneho vzdelávania.

- **Zákon o vysokých školách č. 131/2002 Z. z.** vymedzuje poslanie, úlohy, postavenie a fungovanie vysokých škôl – verejných, súkromných a zahraničných.
- **Zákon o celoživotnom vzdelávaní č. 568/2009 Z. z.** upravuje celoživotné vzdelávanie a akreditáciu vzdelávacích programov ďalšieho vzdelávania.
- **Stratégia celoživotného vzdelávania 2019 – 2024** predstavuje rámec opatrení pre identifikované kľúčové oblasti celoživotného vzdelávania a zručností. Jej úlohou je opatreniami reagovať na dynamicky sa meniaci trh práce, charakter práce v kontexte štvrtej priemyselnej revolúcie a systematických zmien v oblasti vzdelávania pre každého.
- **Zákon o podpore práce s mládežou č. 282/2008 Z. z.**⁹⁰ upravuje spolu so zákonom o dobrovoľníctve č. 406/2011 Z. z. vzdelávanie mládeže, mládežníckych vedúcich a pracovníkov s mládežou,

⁸⁸ [https://www.iuventa.sk/files/documents/legislativa/strategia_sr_pre_mladez%202014-2020_final%20\(sj\).pdf](https://www.iuventa.sk/files/documents/legislativa/strategia_sr_pre_mladez%202014-2020_final%20(sj).pdf)

⁸⁹ <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2015-61>

⁹⁰ <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-282>

aby tak získali zručnosti vzdelávateľov, na ktorých sa zameriava aj program v oblasti zručností.

- Do príslušnej legislatívy v oblasti neformálneho vzdelávania patrí i **Agenda 2020 – Council of Europe**⁹¹, ktorá zakladá priority ľudských práv a demokracie, spoločného žitia v rôznorodých spoločnostiach a sociálnej inklúzie mladých ľudí.

Medzi ďalšie dokumenty môžeme zaradiť aj:

- **Závery rady o internacionalizácii vysokoškolského vzdelávania**⁹², **Národnú stratégiu pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012 – 2016**⁹³, **Európsky konsenzus o rozvoji**⁹⁴, **Stratégiu Európskej únie pre mládež na roky 2019 – 2027**⁹⁵.
- V súvislosti so vzdelávaním detí z prostredia marginalizovaných rómskych komunít, ktoré predstavujú jednu z najohrozenejších skupín v slovenskom systéme vzdelávania, je za relevantný možné považovať dokument **Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020**.

Dlhodobá stratégia podpory vzdelávania s výhľadom do roku 2030 neexistuje. Prebiehala diskusia k prijatiu strategického dokumentu s názvom *Učiace sa Slovensko*, ktorý je podkladovým dokumentom pre tvorbu **národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania. Na absenciu dlhodobej vízie rozvoja vzdelávania reagujú viaceré občianske iniciatívy, ktoré sa snažia stimulovať odbornú diskusiu o strategickom smerovaní vzdelávania.**

Medzi nové výzvy, ktoré stoja pred oblasťou vzdelávania pre obdobie od 2020, patrí prepojenie formálneho a neformálneho vzdelávania, ktoré smeruje k efektívnejšiemu rozvoju kompetencií, zavádzaniu inkluzívnemu vzdelávania a prepájania teórie s praxou pre všetky cieľové skupiny. Ukážkou skvelej spolupráce štátu a MNO je vytvorenie **nového online vzdelávacieho portálu pre žiakov a rodičov** (ucimenadialku.sk), ktorý slúži ako nástroj oficiálnej komunikácie počas prerušeného vyučovania na školách z dôvodu „koronavírusu“. Iniciatíva, na ktorej

⁹¹ https://www.iuventu.sk/files/documents/legislativa/2008_agenda2020_rada_eu-ropy_en.pdf

⁹² <https://www.minedu.sk/data/att/2297.pdf>

⁹³ [http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_39D5F8CBBAFAE676C1257B3900-40012C_SK/\\$File/130325_Narodna_stregetia_globalne_vzdelavanie_2012_2016.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_39D5F8CBBAFAE676C1257B3900-40012C_SK/$File/130325_Narodna_stregetia_globalne_vzdelavanie_2012_2016.pdf)

⁹⁴ http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/european_consensus_2005_en.pdf

⁹⁵ https://www.iuventu.sk/files/strat%C3%A9gia_%C3%BAradn%C3%BD%20vestn%C3%A-Dk.pdf

a podieľali viaceré mimovládne organizácie ako Slovenská komora učiteľov, Centrum inkluzívneho vzdelávania, To dá rozum, Komenského inštitút či iniciatíva Deti nepočkajú, spolu so zástupcami Inštitútu vzdelávacej politiky ministerstva školstva, môže byť prvým krokom aktívnej spolupráce MNO s verejným sektorom.

6.6.3 Finančná podpora a možnosti financovania vzdelávania

Zdroje financovania vzdelávania sú:

- verejné zdroje (štátny rozpočet, rozpočty obcí a vyšších územných celkov, dotácie, európske programy),
- súkromné zdroje (nadácie, dary, príspevky, prostriedky z prenájmu, poplatky od účastníkov a pod.).

Financovanie predškolského a školského vzdelávania

Bezplatné základné a stredné vzdelanie je v ústavnom práve. V cirkevných a súkromných školách sa vzdelávanie a ďalšie služby môžu poskytovať za poplatok. Verejné zdroje na vzdelávanie predstavujú prostriedky z verejného rozpočtu, ktorý tvorí:

- štátny rozpočet,
- rozpočty obcí,
- rozpočty vyšších územných celkov.

Ďalšími zdrojmi financovania sú prostriedky za prenájom priestorov, zisk z podnikateľskej činnosti, príspevky a dary a iné zdroje, a v prípade neštátnych (súkromných a cirkevných) škôl a školských zariadení aj školné a poplatky. Financovanie škôl je postavené na **normatívnom princípe**, školy sú financované podľa počtu žiakov, personálnej a ekonomickej náročnosti výchovno-vzdelávacieho procesu.

Financovanie vysokoškolského vzdelávania

Vysokoškolské štúdium je v štandardnej dĺžke štúdia pre denných študentov na verejných vysokých školách bezplatné. Hlavným zdrojom financovania verejnej vysokej školy sú dotácie zo štátneho rozpočtu. Na pokrytie výdavkov potrebných na svoju činnosť verejná vysoká škola využíva aj ďalšie zdroje. Zo štátneho rozpočtu možno poskytnúť dotáciu aj súkromnej vysokej škole.

Financovanie ďalšieho vzdelávania

V prípade, že sa ďalšie vzdelávanie realizuje v rámci školského systému alebo štátnych a regionálnych rozvojových programov, je financované zo štátneho rozpočtu. Ďalšími zdrojmi financovania sú potom poplatky študentov, zamestnávateľské organizácie, rozpočet Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR, prostriedky obcí, neziskové organizácie a právnické osoby.

Financovanie neformálneho vzdelávania

MŠVVaŠ SR poskytuje dotácie pre oblasť práce s mládežou prostredníctvom **PROGRAMOV PRE MLÁDEŽ NA ROKY 2014 – 2020** v súlade so zákonom č. 282/2008 Z. z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Štruktúra dotačnej schémy obsahuje šesť programov, ktoré administratívne zabezpečuje IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže:

- **PODPORA** mládežníckych organizácií a ich systematickej a pravidelnej činnosti v oblasti neformálneho vzdelávania a práce s deťmi a mládežou (ide o podporu nielen na vzdelávanie a aktivity s ním súvisiace, ale aj o inštitucionálnu podporu),
- **PRIORITY** mládežníckej politiky, zamerané na financovanie jednotlivých projektov rôznych subjektov pôsobiacich v oblasti práce s mládežou s dôrazom na aktuálne ciele štátnej politiky voči deťom a mládeži a ich naplnenie,
- **HLAS** mladých sa zameriava na podporu činnosti štruktúr zastupujúcich záujmy mládeže na úrovni samosprávnych krajov alebo na celoštátnej úrovni (prostredníctvom programu sú financované strešné organizácie ako RMS a Krajské rady mládeže, pričom nejde len o podporu aktivít zameraných na vzdelávanie, ale aj o inštitucionálnu podporu týchto organizácií),
- **SLUŽBY** pre mladých je program na podporu poskytovania informačných a poradenských služieb mladým, ako aj podporu služieb dobrovoľníctva mladých,
- **KOMUNITA** mladých je program na podporu aktivít zameraných na tvorbu opatrení, ktoré sú predpokladom pre systémovú a strategickú mládežnícku politiku na miestnej úrovni, ide najmä o zber údajov a ich analýzy, tvorba strategických dokumentov a napĺňanie strategických cieľov mládežníckej politiky,
- **DÔKAZY** o mladých, program, ktorý sa špecificky zameriava na výskum aktuálnych potrieb mladých ľudí a sieťovanie subjektov aktívnych vo výskume mládeže pre potreby tvorby mládežníckej politiky.

Prehľad rozpočtových prostriedkov určených na poskytovanie dotácií v programe – Programy pre mládež na roky 2014 – 2020

Rok	2014	2015	2016	
Výška dotácií (€)	2 329 565 €	2 329 565 €	2 329 565 €	

* predbežná alokácia finančných prostriedkov na rok 2020

Zdroj: <https://www.minedu.sk/prehľad-financovania-programov-pre-mladez/>

Európske programy

Okrem domácich zdrojov je vzdelávanie financované prostredníctvom **Európskych investičných a štrukturálnych fondov** (EŠIF). V rokoch 2014 – 2020 je to **operačný program Ľudské zdroje** (OP ĽZ, prioritná os 1) a **program ERAZMUS+**.

Operačný program Ľudské zdroje (prioritná os 1) sú zamerané na financovanie vzdelávania, pričom tematické ciele jej podpory sú investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy, ako aj zručností a celoživotného vzdelávania.

Sprostredkovateľským orgánom OP ĽZ (prioritná os 1) je MŠVVaŠ SR. Finančné prostriedky alokované na vzdelávanie v rámci prioritnej osi 1 na programové obdobie sú vo výške 348 741 004 €.

Neformálne vzdelávanie je financované aj v rámci **programu EÚ – Erasmus+**. Program podporuje aktivity v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, mládeže a športu počas programového obdobia v rokoch 2014 – 2020 a nahrádza pôvodné programy EÚ:

- program celoživotného vzdelávania (Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius a Grundtvig),
- Mládež v akcii,
- programy medzinárodnej spolupráce: Erasmus Mundus, Tempus, Alfa, Edulink, bilaterálne programy a pribudol aj šport ako nová aktivita v rámci programu.

Neformálne vzdelávanie je financované v rámci podprogramu *Mládež a šport* a jeho troch kľúčových akcií – mobilita jednotlivcov, spolupráca v oblasti inovácie a výmena osvedčených postupov, podpora reformy politiky.

Konkrétne sumy určené na financovanie programov pre deti mládež na obdobie 2014 – 2020 uvádza MŠVVaŠ na svojej stránke.

	2017	2018	2019	2020
	2 335 535,40 €	2 770 683,10 €	2 331 336,91 €	3 729 565* €

Ostatné oblasti podpory sú rozdelené na školské vzdelávanie, odborné vzdelávanie a prípravu, vysokoškolské vzdelávanie, vzdelávanie dospelých a centralizované akcie.

Alokácia finančných prostriedkov na programové obdobie je vo výške 14,7 miliardy eur, čo je o 40 % viac, ako bolo alokované v minulom programovom období na jednotlivé programy, pričom až dve tretiny rozpočtu sú určené na štúdium v cudzine. Ostatné prostriedky boli pridelené na podporu partnerstiev vzdelávacích zariadení, mládežníckych a mimovládnych organizácií, podnikov, a tiež na reformy a modernizáciu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy.

6.6.4 Klúčoví aktéri vo vzdelávaní

Kľúčových aktérov vo vzdelávaní vieme rozdeliť na:

- verejných aktérov vzdelávania (Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky a jeho priamo riadené organizácie, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny obce Slovenskej republiky, obce a VÚC, ako aj zriaďovatelia škôl, samotné školy a školské zariadenia),
- súkromné vzdelávacie inštitúcie ako zástupcovia súkromných aktérov,
- neziskové organizácie ako aktéri z občianskeho prostredia.

Na Slovensku existujú desiatky občianskych organizácií, ktoré reagujú na meniace sa potreby v spoločnosti a ktoré podnikajú pokusy o čiastkové či komplexné premeny vedúce k modernému vzdelávaniu. Komplexnejší prehľad týchto občianskych iniciatív ponúka ich rozdelenie podľa typu podpory vzdelávania na kompenzačný, rozvojový a transformačný typ podpory vzdelávania.

1. Rozvojový – pri rozvojových typoch aktivít; podpora tohto druhu vzdelávacej služby sa rozširuje do väčšej skupiny inštitúcií a klientov. Podpora tohto druhu je „rozvojová“, pretože sa primárne orientuje na potenciál rozširovať nadobudnuté zručnosti, kompetencie a hodnoty. Ide napríklad o rozvoj podnikateľských zručností, kde najvýraznejšie pôsobí organizácia *Junior Achievement* alebo program *Rozbehni sa!* Výrazne je zastúpený aj rozvoj technologických zručností a rozvoj prírodovedných predmetov, napr. cez organizácie Indícia, P-Mat, Amavet, Turnaj mladých fyzikov, Aj ty v IT, Learn to Code, Spy o.z., Edulab, združenie STROM, Open lab., alebo First Lego League, či Karpatská nadácia.

Sociálne a občianske kompetencie rozvíjajú u mladých ľudí kritické myslenie, občiansku angažovanosť, demokratické postoje, pochopenie globálnych súvislostí. V tejto oblasti pôsobia, napríklad Inštitút pre aktívne občianstvo, Nadácia otvorenej spoločnosti, Slovenská debatná asociácia, Post Bellum, Eduma, Človek v ohrození alebo Nadácia zastavme korupciu. Osobitne sú zastúpené organizácie, rozvíjajúce osobnosť ľudí – schopnosť celoživotne sa učiť, zameranie na vlastný sebarozvoj, inovatívnosť, schopnosť experimentovať a pod. Medzi výrazné organizácie tohto typu patrí Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu, EDUdrama, Teach for Slovakia a CEEV Živica.

2. Transformačný – tá časť podpory vzdelávania, ktorá by mala dosah na tvorbu pravidiel. Je to systémová podpora v oblasti vzdelávania, ktorá k jednotlivcom a inštitúciám pristupuje nielen ako k spoluautorom vzdelávacích služieb, ale aj ako k potenciálnym aktérom pri nastavovaní pravidiel a pri iniciovaní systémových zmien. Príkladom je realizácia prieskumov, výskumov vo vzdelávaní, príprava analýz na zmenu verejnej politiky v oblasti školstva, ako to robí napr. projekt *To dá rozum*, realizovaný organizáciou Mesa 10. Príkladom sú aj kampane na zlepšenie vnímania vzdelávania, ako ich robila napr. organizácia *Nové školstvo*. Tu môžeme zahrnúť občianske platformy, snažiace sa o systémové zmeny vo vzdelávaní. Viac či menej aktívne, staršie alebo novovznikajúce sú, napr. Fórum proaktívnych škôl, Asociácia Učiace sa Slovensko, Stála konferencia aktérov vo vzdelávaní, Inklukoalícia.

Výrazné sú organizácie venujúce sa rozvoju a vzdelávaniu učiteľov a riaditeľov a premene klímy na škole. Príkladom je celoročný program s workshopmi a prednáškami, *Komenského inštitút*, realizovaný CEEV Živica; „koučingo-mentoringový“ program, *Individuálny rozvojový program učiteľov*, realizovaný organizáciou Leaf; rozvoj a podpora inkluzívneho vzdelávania cez program *Škola*

inkluzionistov od Nadácie pre deti Slovenska; program na zlepšovanie klímy na škole s názvom *Ponorka v tíme*, realizovaný organizáciou Educon; autonómny rozvoj škôl cez organizáciu *Školský network*, podpora škôl na ceste ich autonómneho rozvoja; prípadne regionálne miesta pre šírenie inovatívnych vzdelávacích prístupov – EDUpointy, koordinované Nadáciou Pontis.

3. Kompenzačný – existuje vo veľmi roztrieštenej podobe vo forme okamžitej intervencie pri budovaní infraštruktúry, skvalitnení materiálneho vybavenia či nadobudnutí takých zručností a vedomostí, ktoré si nevyžadujú dlhodobé pôsobenie. Existuje stále v podobe podpory zo strany niektorých firemných nadácií alebo je realizovaná do veľkej miery prostredníctvom občianskych združení pri materských alebo základných školách, vedených rodičmi žiakov škôl.

6.6.5 Významné aktivity smerujúce k rozvoju vzdelávania

Ministerstvo školstva a jeho priamo riadené organizácie by mali logicky zastávať rolu ťahúňa v tejto oblasti. V tejto oblasti však aktivity mimovládnych organizácií výrazne prevyšujú nad aktivitami ministerstva. Pri pokusoch o **komplexnú reformu slovenského vzdelávacieho systému**, ku ktorej za éry samostatného Slovenska zatiaľ nedošlo, je potrebné oceniť konzultačný proces pri tvorbe *Učiaceho sa Slovenska* (konceptu, ktorý mal slúžiť ako podklad zamýšľanej reformy). Následne vytvorený samotný rodný plán rozvoja výchovy a vzdelávania však mnohé z dobrých zámerov *Učiaceho sa Slovenska* vynechal. Z ministerstva priamo riadených organizácií je potrebné vyzdvihnúť najmä prácu Štátnej školskej inšpekcie pod vedením Viery Kalmárovej. Zásadným dokumentom inšpekcie je *Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania*, ktorý celkom komplexne hodnotil úroveň školstva na Slovensku. Kvalita samotnej správy, riešenie aktuálnych tém, a tiež vnímanie potrieb detí a ich práv, najmä tých najzraniteľnejších, bol viditeľný aj v mnohých ďalších výskumoch, ktoré inšpekcia realizovala. **Inštitút pre vzdelávaciu politiku je jedným z mála priamo riadených inštitúcií**, v štruktúrach Ministerstva školstva SR, ktoré prináša aktuálne analýzy na najpálčivejšie problémy slovenského vzdelávacieho systému a všetko v duchu hodnoty za peniaze, aj keď samotné ministerstvo sa jeho odporúčaniami doposiaľ veľmi neriadilo. S nástupom novej vlády v marci 2020 a jej prvých krokov je vidieť citeľnú zmenu najmä v oblasti kvality riadenia, koncepcionosti prijatých opatrení, a tiež „focusu“ na deti samotné. Za spomenutiahodný fakt môžeme považovať to, že obe spomenuté

organizácie intenzívne spolupracujú s mimovládnyimi neziskovými organizáciami. Situácia, v akej sa ocitlo Slovensko v súvislosti s pandémiou koronavírusu, zdá sa posunúť aj oblasť školstva smerom, o ktorých sme za posledných 20 rokov iba snívajú. Spustenie online vyučovania, iba ústne hodnotenia a nemožnosť prepadať, sú len prvými opatreniami ministerstva, ktoré veľmi vhodne, a najmä s ohľadom na potreby detí riešia vzniknutú situáciu.

Najvýznamnejším aktérom v oblasti vzdelávania, ktoré ho posúva smerom k 21. storočiu, aj na Slovensku, sú však mimovládne neziskové organizácie. Ide najmä o **konferencie**, ako napríklad – Učíme sa pre život (o.z. Indícia), Cesty k dobrej škole. (o. z. Dobrá škola). V súčasnosti zaznamenávame aj menšie lokálne konferencie organizované aktívnymi učiteľmi (ZŠ Rozmarínova, Komárno, ZŠ Plavecký Štvrtok) a mnohé iné, aj keď je potrebné zdôrazniť, že títo aktívni učitelia, sú účastníkmi či absolventmi kurzov a seminárov organizovaných MNO, ako napríklad: Nadácia Pontis, Sokratov a Komenského inštitút, Nadácia Milana Šimečku, Nadácia pre deti Slovenska, Nadácia otvorenej spoločnosti a mnohé iné. Tematicky sa mimovládne neziskové organizácie venujú najmä inováciám vo vzdelávaní, inklúzii, participácii a práci s deťmi zo znevýhodneného prostredia.

Okrem aktivít, ktoré podporujú vzájomnú výmenu skúseností u učiteľov a učiteľiek, významne rezonujú aj **analytické „think – tanky“** a kampane, ako napr. *To dá rozum, Chceme vedieť viac* a iné. Najmä *To dá rozum* prinieslo veľmi komplexnú analýzu zistení o stave školstva, založenú na rozsiahlom kvantitatívnom a kvalitatívnom výskume. Cieľom „think – tanku“ je priniesť komplexnú zmenu vzdelávania, od predškolskej až po celoživotné vzdelávanie.

V tomto smere je potrebné vyzdvihnúť prácu *Výboru pre deti a mládež* a jeho sekretariátom, ktorí tému **participácie a zapájania detí a mladých ľudí do tvorby verejných politík** poňali naozaj progresívne a pripravili zaujímavý odpočet *Národného akčného plánu* so zapojením detí a mladých ľudí pre roky 2013 – 2017, ako prijímateľov a adresátov mnohých verejných politík, pre ktorých bol určený.

V súčasnej dobe sa téme participácie detí a mladých ľudí venujú, napr. Nadácia pre deti Slovenska so svojím programom *Komunity priateľské k deťom* a Nadácia otvorenej spoločnosti (OSF). OSF pripravila pozičný dokument na tému participácia, a tiež odporúčania, ako zapájať deti a mladých ľudí do tvorby verejných politík. Okrem vyššie spomínaného výboru sa vzdelávaním zaoberá aj *Výbor pre výskum, vzdelávanie a výchovu v oblasti ľudských práv a rozvojového vzdelávania*, ktorý slúži ako

stály odborný orgán Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť pre otázky týkajúce sa výskumu, vzdelávania a výchovy v oblasti ľudských práv a ľudskoprávnej osvety. Celkovo je však prínos tohto výboru v téme vzdelávania zanedbateľný.

Najväčšou slabinou slovenského vzdelávacieho systému zostáva vzdelávanie detí z marginalizovaných rómskych komunít, ktoré sú vylúčené z hlavného vzdelávacieho prúdu a ich výsledkami hlboko pod priemerom bežnej populácie. Prieskum OECD ukázal, že tak, ako bolo slovenské školstvo nastavené doteraz, im v tom vôbec nepomohlo. V tejto téme je veľmi pozitívnym krokom novela školského zákona, ktorá vstúpi do platnosti 1. januára 2021, a to konkrétne **povinné predprimárne vzdelávanie pre päťročné deti**. Za týmto opatrením je snaha znížiť obrovské rozdiely pri nástupe do školy medzi deťmi z majoritnej populácie a deťmi z vylúčených rómskych komunít.

6.6.6 Výskum v oblasti vzdelávania

V rámci vzdelávania sa realizuje viacero čiastkových výskumov a analýz. Zamerali sme sa niektoré z nich, ktoré vo výraznej miere ovplyvňujú aktuálny vývoj a trendy v oblasti vzdelávania na Slovensku.

Analýza zistení o stave školstva na Slovensku, realizovaná v rámci projektu **To dá rozum**, MESA 10, sa zamerala na opis situácie a identifikovanie najvypuklejších problémov školstva, ich príčin, súvislostí a dopadov. Analýza je postavená na rozsiahlom kvalitatívnom a kvantitatívnom prieskume, ktorý bol realizovaný v rokoch 2017 – 2019. Rozsahom výskumnej vzorky a komplexnosťou prístupu ide o jedinečný prieskum na Slovensku. Na zisteniach z analýz budú postavené návrhy na zmeny, ktoré iniciatíva To dá rozum predstavila v marci 2020. Východiská prípravy národných priorít implementácie Agendy 2030 pre Slovensko sa vo veľkej miere opierajú o dve nasledujúce analýzy.

Podľa analýzy inštitútu finančnej politiky *Tri výzvy slovenskej ekonomiky*, založenej na porovnávaní výsledkových ukazovateľov Slovenskej republiky oproti priemeru EÚ alebo OECD, za najväčšie výzvy pre Slovensko možno považovať kvalitu základného školstva a trh práce. V medzinárodnom porovnaní výsledkov testovania 15-ročných žiakov PISA, Slovensko dlhodobo zaostáva a vykazuje podpriemerné a zhoršujúce sa výsledky, nielen v porovnaní s priemerom OECD, ale i krajinami regiónu. Nízku kvalitu vzdelávacieho systému potvrdzujú i výsledky **Global Competitive Index** pripravovaného Svetovým ekonomickým fórom, v rámci

ktorého bola kvalita vzdelávacieho systému ohodnotená na 118. mieste z možných 137 a nedostatočná pripravenosť pracovnej sily bola uvedená medzi hlavné prekážky úspešného podnikania na Slovensku.

Ďalšie zdroje:

- <https://domov.sme.sk/c/20264182/skolska-inspektorka-problem-nie-je-v-nedostatku-slobody.html>
- http://www.minedu.sk/data/files/6987_uciace_sa_slovensko.pdf
- <http://www.minedu.sk/17786-sk/narodny-program-rozvoja-vychovy-a-vzdelavania/>
- https://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/Sprava_z_vyskumu_2.pdf
- http://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/ZS_UZP_Inkluzia_2017_2018.pdf
- <https://www.ucimeprezivot.sk/>
- <https://www.cestykdobrejskole.sk/>
- <https://todarozum.sk/>
- <http://chcemevedietviac.sk/>
- <http://osf.sk/wp-content/uploads/2019/03/PARTICIPACIA.pdf>
- <http://osf.sk/pribehy/pozicny-dokument-participacia-deti-a-mladych-ludi-na-slovensku/>
- <https://www.employment.gov.sk/sk/vybor-deti-mladez/>
- <https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/NKSpreRPNnD/dokumenty.html>
- <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/poradne-organy/ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost-sr/vybor-deti-mladez/narodny-akcny-plan-pre-deti-na-roky-2013-2017.pdf>
- <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/poradne-organy/ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost-sr/vybor-deti-mladez/priloha-c.-1.pdf>
- <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=udalosti/udalost&MasterID=55029>

6.6.7 Výsledky

Z celkového počtu mimovládnych organizácií, ktoré boli zaradené do výskumu, označilo ako primárnu oblasť svojho pôsobenia vzdelávanie 79 organizácií, čo predstavuje 10,2 % z celkového počtu organizácií zapojených do výskumu a 13 % z počtu validných odpovedí.

V prípade, že do počtu organizácií pôsobiach v tejto oblasti zahrnieme aj organizácie, ktoré si oblasť vzdelávanie nezvolili ako primárnu oblasť pôsobenia, ale pôsobia aj v tejto oblasti, vo vzdelávaní pôsobia z celkového počtu organizácií 286, čo predstavuje 47 % z počtu organizácií, ktoré odpovedali. V prípade, že započítame všetky oblasti pôsobenia, ktoré organizácie uviedli, tak najviac zastúpenou oblasťou je oblasť vzdelávania.

Cieľové skupiny mimovládnych organizácií v oblasti vzdelávania

V cieľových skupinách organizácií vo vzťahu k oblastiam ich pôsobenia existuje štatisticky významný rozdiel pri cieľovej skupine deti 0 – 6 rokov ($p = 0,003$), deti 7 – 15 rokov ($p < 0,001$), dospelí 31 – 50 rokov ($p < 0,001$) a dospelí od 51 a viac rokov ($p < 0,001$).

Zastúpenie primárnych cieľových skupín podľa veku v oblasti vzdelávania zobrazuje tabuľka 1.

Tabuľka 1 **Primárna cieľová skupina organizácií podľa veku v oblasti vzdelávania**

Cieľová skupina	Počet	%
Deti 0 – 6 rokov	27	36,7
Deti 7 – 15 rokov	44	58,7
Mládež 16 – 30 rokov	50	66,7
Dospelí 31 – 50 rokov	43	57,3
Dospelí viac ako 51 rokov	23	30,7

N = 75

Organizácie v oblasti vzdelávania sa v najväčšej miere zameriavajú na cieľovú skupinu mládeže vo veku od 16 do 30 rokov, nasleduje cieľová skupina detí vo veku od 7 do 15 rokov a cieľová skupina dospelých ľudí vo veku od 31 do 50 rokov. Najmenej zastúpenou je cieľová skupina

dospelých ľudí vo veku 51 rokov a viac. V porovnaní s inými organizáciami sa organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania významne viac venujú cieľovej skupine detí do 0 do 6 rokov (adjusted residual je 2,4), významne menej sa venujú cieľovej skupine dospelí od 31 do 50 rokov (adjusted residual je - 2,5) a cieľovej skupine dospelí 51 rokov a viac (adjusted residual je - 2,2).

Štruktúra podľa špecifík cieľovej skupiny

V každej zo sledovaných špecifických cieľových skupín organizácií vo vzťahu k oblastiam ich pôsobenia existuje štatisticky významný rozdiel. Konkrétne v skupine pacienti a ľudia so zdravotným znevýhodnením a postihnutím ($p < 0,001$), ľudia bez domova ($p < 0,001$), užívatelia drog a drogovu závislé osoby ($p < 0,001$), etnické minority ($p < 0,001$), ľudia so sociálnym znevýhodnením ($p < 0,001$), ohrozené rodiny ($p < 0,001$), cudzinci, azylanti, žiadatelia o azyl ($p = 0,030$), týrané osoby ($p < 0,001$), deti a mládež v a/alebo z náhradnej starostlivosti ($p = 0,020$), nezamestnaní ($p < 0,001$), verejnosť bez špecifického znevýhodnenia ($p < 0,001$), rôzne organizácie ($p < 0,001$) a zvieratá ($p = 0,003$).

Poradie zastúpenia cieľových skupín podľa ich špecifík v rámci organizácií pôsobiacich v oblasti vzdelávania zobrazuje tabuľka 2.

Tabuľka 2 **Štruktúra organizácií v oblasti vzdelávania podľa špecifík cieľovej skupiny**

Cieľová skupina	Počet	%
Verejnosť bez špecifického znevýhodnenia	36	48,0
Ľudia so sociálnym znevýhodnením	27	36,0
Rôzne organizácie	24	32,0
Nezamestnaní	20	26,7
Iné	18	24,0
Pacienti a ľudia so zdravotným znevýhodnením a postihnutím	17	22,7
Deti a mládež v a/alebo z náhradnej starostlivosti	17	22,7
Etnické minority	12	16,0
Ohrozené rodiny	10	13,3
Ľudia bez domova	4	5,3
Týrané osoby	3	4,0
Užívatelia drog a drogovu závislé osoby	3	4,0
Cudzinci, azylanti, žiadatelia o azyl	2	2,7
Zvieratá	0	0,0

N=75

20 /

Organizácie v oblasti vzdelávania sa v najväčšej miere zameriavajú na cieľovú skupinu verejnosti bez špecifického znevýhodnenia, nasleduje skupina ľudí so sociálnym znevýhodnením a cieľová skupina, ktorú tvoria rôzne organizácie. Žiadna z organizácií pôsobiach v oblasti vzdelávania neuviedla ako špecifickú cieľovú skupinu zvieratá.

V porovnaní s inými organizáciami sa organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania štatisticky významne viac venujú špecifickej cieľovej skupine nezamestnaní (adjusted residual je 5,1), ľuďom so sociálnym znevýhodnením (adjusted residual je 3,9), rôznym organizáciám (adjusted residual je 2,8) a deťom a mládeži v a/alebo z náhradnej starostlivosti (adjusted residual 2,4). Organizácie v oblasti vzdelávania sa nevenujú žiadnej špecifickej cieľovej skupine štatisticky výrazne menej ako iné organizácie.

Tendencia vývoja početnosti subjektov v cieľovej skupine

V tendencii vývoja cieľovej skupiny za posledné tri roky existuje podľa oblasti pôsobenia organizácie štatisticky významný rozdiel ($p = 0,002$). Tendenciu vývoja početnosti primárnej cieľovej skupiny organizácií pôsobiach v oblasti vzdelávania za posledné tri roky zobrazuje tabuľka 3.

Tabuľka 3 **Tendencia vývoja početnosti primárnej cieľovej skupiny v organizácií v oblasti vzdelávania v rokoch 2016 – 2018**

Cieľová skupina za obdobie 2016 – 2018	Počet	%
Zmenšuje sa	3	3,80
Nemení sa	6	7,59
Neodpovedalo	7	8,86
Kolíše	16	20,25
Rastie	47	59,49
Spolu	79	100

Organizácie v oblasti vzdelávania hodnotia ako hlavnú tendenciu vývoja ich primárnej cieľovej skupiny/cieľových skupín za posledné tri roky (2016 – 2019) rastúci počet. Ako najmenej častá tendencia vývoja početnosti primárnej cieľovej skupiny bolo organizáciami v oblasti vzdelávania označené tvrdenie, že počet subjektov sa v cieľovej skupine za dané obdobie zmenšuje (3). V porovnaní s organizáciami pôsobiach v iných oblastiach je v organizácii v oblasti vzdelávania významne menšia tendencia nemeniacej sa početnosti cieľovej skupiny (adjusted residual je -2,2).

Územné vymedzenie pôsobnosti organizácií

Vo vymedzení pôsobnosti organizácií podľa územia existujú významné štatistické rozdiely medzi organizáciami podľa jednotlivých oblastí pôsobenia ($p < 0,001$).

Územné či priestorové určenie pôsobnosti organizácií v oblasti vzdelávanie za posledné tri roky (2016 – 2018) zobrazuje tabuľka 4. Je podstatné uviesť, že organizácie mohli vybrať len jednu úroveň svojho pôsobenia. V prípadoch, kedy organizácie pôsobia na viacerých úrovniach, možno predpokladať, že označená bola úroveň pôsobnosti, ktorá sa týka hlavnej činnosti, resp. aktivít danej organizácie.

Tabuľka 4 **Priestorové určenie pôsobnosti organizácií v oblasti vzdelávania v rokoch 2016 – 2018**

Pôsobnosť	Počet	%
Globálna	2	2,53
Komunitná (vybraná časť obce)	3	3,80
Európska	3	3,80
Neodpovedalo	5	6,33
Regionálna (viacero obcí v rôznych okresoch, viacero okresov, resp. kraj)	11	13,92
V rámci viacerých regiónov (viac ako jeden región)	16	20,25
Miestna (obec, resp. okres)	18	22,78
Celoslovenská (štátna)	21	26,58
Spolu	79	100

Najväčší podiel organizácií v oblasti vzdelávania pôsobil v období rokov 2016 až 2018 na celoslovenskej úrovni (takmer tretina). Ďalšie tri najpočetnejšie skupiny organizácií pôsobili na miestnej úrovni, v rámci viacerých regiónov (viac ako jeden región) a regionálne (viacero obcí v rôznych okresoch, viacero okresov, resp. kraj). Ostatné úrovne sú pokryté viac menej rovnomerne. Najmenej organizácií pokrývalo v sledovanom období svojou činnosťou globálnu úroveň.

V porovnaní s inými oblasťami pôsobenia je počet organizácií v oblasti vzdelávania, ktoré pôsobia v rámci viacerých regiónov (viac ako jeden región), významne väčší (adjusted residual je 3,6).

Aktivity vykonávané organizáciami v oblasti vzdelávania

Medzi aktivitami, ktoré realizovali platení a neplatení pracovníci organizácií vo vzťahu k oblastiam ich pôsobenia existuje štatisticky významný rozdiel v prípade aktivít zameraných na zachovávanie, ochranu a obnovu životného prostredia, starostlivosť o zvieratá a ochranu voľne žijúcich zvierat v prípade platených ($p = 0,000$) aj neplatených ($p = 0,002$) pracovníkov.

Aktivity realizované platenými a neplatenými pracovníkmi organizácií v oblasti vzdelávania za rok 2018 zobrazuje tabuľka 5.

Platení pracovníci organizácií v oblasti vzdelávania sa v najväčšej miere venujú vzdelávaniu, lektorskej činnosti, realizácii vzdelávania, školení a neformálnemu vzdelávaniu. Následne sú v rovnakej miere zastúpené aktivity zamerané na administratívnu činnosť, riadenie platených pracovníkov, fundraising a na organizáciu podujatí.

Menej ako 5 % organizácií uviedlo, že sa ich platení pracovníci venujú lobovaniu, poskytovaniu prvej pomoci, hasičským prácam, pátracej a záchranárskej činnosti, aktivitám zameraným na zachovávanie, ochranu a obnovu životného prostredia, starostlivosť o zvieratá a ochranu voľne žijúcich zvierat, aktivitám v oblasti ochrany spotrebiteľa, tlmočeniu a prekladom, plneniu funkcie trénera a rozhodcu, či zabezpečeniu dopravy, prác súvisiacich s údržbou, opravami alebo výstavbou zariadení, nehnuteľností či kultúrnych pamiatok.

V porovnaní s inými organizáciami sa platení pracovníci organizácií pôsobiacich v oblasti vzdelávania významne viac venujú aktivitám zameraným na vzdelávanie, lektorskú činnosť, realizácii vzdelávania, školeniam, neformálnemu vzdelávaniu (adjusted residual je 5,3). Ďalej sa významne viac venujú riadeniu platených pracovníkov (adjusted residual je 4,9), administratívnej činnosti (adjusted residual je 4,5), fundraisingu, písaniu projektov, oslovovaniu darcov (adjusted residual je 4,4), organizácii podujatí (adjusted residual je 3,9), komunikácii s médiami, PR (adjusted residual je 3,9), poskytovaniu poradenstva a informácií (adjusted residual je 3,7), organizácii a koordinácii voľnočasových aktivít (adjusted residual je 3,1), účasti na verejnom rozhodovaní pri riešení verejných problémov, záujmov a/alebo na vytváraní politík na miestnej, regionálnej, národnej a európskej úrovni (adjusted residual je 2,9), riadeniu dobrovoľníkov (adjusted residual je 2,9), výskumu a vývoju, (adjusted residual 2,8), aktivitám pre členov organizácie (adjusted residual je 2,7), grafickým prácam, napr. tvorbe propagačných materiálov, pozvánok, výročnej

správy (adjusted residual je 2,5) a publikačnej činnosti, pripomienkova-
ní a podieľaní sa na tvorbe koncepčných a legislatívnych dokumentov
(adjusted residual je 2,3).

Tabuľka 5 **Aktivity realizované pracovníkmi neziskových organizácií
v oblasti vzdelávania v rozlíšení platení a neplatení pracovníci**

Typ aktivity	Platení pracovníci		Neplatení pracovníci	
	počet	%	počet	%
Poskytovanie sociálnych služieb	11	8,69	21	16,59
Vzdelávanie, lektorská činnosť, reali- zácia vzdelávania, školení, neformálne vzdelávanie	39	30,81	51	40,29
Výskum a vývoj	13	10,27	30	23,7
Publikačná činnosť	15	11,85	35	27,65
Lobovanie	6	4,74	15	11,85
Obhajoba práv a záujmov, obhajoba práv určitej skupiny ľudí	8	6,32	21	16,59
Pripomienkovanie a podieľanie sa na tvorbe koncepčných a legislatívnych dokumentov	16	12,64	25	19,75
Riadenie dobrovoľníkov	20	15,8	39	30,81
Aktivity pre členov organizácie	23	18,17	46	36,34
Riadenie platených pracovníkov	33	26,07	18	14,22
Fundraising, písanie projektov, oslovovanie darcov	31	24,49	45	35,55
Administratívna činnosť	35	27,65	41	32,39
Komunikácia s médiami, PR	28	22,12	40	31,6
Organizácia podujatí (kultúrnych, športových a iných)	30	23,7	44	34,76
Poskytovanie poradenstva a informácií	28	22,12	40	31,6
Organizácia a koordinácia voľnočasových aktivít	21	16,59	40	31,6
Poskytovanie prvej pomoci, hasičské práce, pátracia a záchrannárska činnosť	4	3,16	12	9,48
Aktivity zamerané na zachovávanie, ochranu a obnovu životného prostredia, starostlivosť o zvieratá a ochranu voľne žijúcich zvierat	2	1,58	21	16,59
Aktivity zamerané na zachovávanie, ochranu a obnovu kult. dedičstva, tradí- cií, remesiel, kultúrnych pamiatok	6	4,74	23	18,17
Práce súvisiace s údržbou, opravami alebo výstavbou zariadení, nehnutelností či kultúrnych pamiatok	5	3,95	15	11,85

Zabezpečovanie dopravy/odvozu osôb a materiálu, zber, poskytovanie alebo doručovanie jedla alebo iných tovarov	3	2,37	10	7,9
Účasť na verejnom rozhodovaní pri riešení verejných problémov, záujmov a/alebo na vytváraní politík na miestnej, regionálnej, národnej a európskej úrovni	12	9,48	18	14,22
Poskytovanie grantov, regranting	11	8,69	11	8,69
Plnenie funkcie trénera alebo rozhodcu	2	1,58	13	10,27
Tlmočenie a prekladanie	6	4,74	16	12,64
Grafické práce, napr. tvorba propagačných materiálov, pozvánok, výročnej správy	20	15,8	43	33,97
Príprava a spravovanie webovej stránky, facebookovej stránky, vyhľadávanie informácií cez internet	21	16,59	41	32,39
Aktivity v oblasti ochrany spotrebiteľa	2	1,58	10	7,9
Iné aktivity	1	0,79	3	2,37

N=79

Najčastejšie uvádzali organizácie v oblasti vzdelávania, že sa ich neplatení pracovníci venujú vzdelávaniu, lektorskej činnosti, realizácii vzdelávania, školeniam, neformálnemu vzdelávaniu a organizácii podujatí. Následne sú v rovnakej miere zastúpené aktivity pre členov organizácie, fundraising a organizácii podujatí.

Menej ako 10 % organizácií uviedlo, že sa ich neplatení pracovníci venujú aktivitám v oblasti ochrany spotrebiteľa, zabezpečovaniu dopravy/odvozu osôb a materiálu, zberu, poskytovaniu alebo doručovaniu jedla alebo iných tovarov, poskytovaniu prvej pomoci, hasičským prácam, pátracej a záchranárskej činnosti a poskytovaniu grantov, regrantingu. V porovnaní s organizáciami z iných oblastí sa neplatení pracovníci organizácií pôsobiach v oblasti vzdelávania významne viac venujú aktivitám zameraným na vzdelávanie, lektorskú činnosť, realizáciu vzdelávania, školenia, neformálnemu vzdelávaniu (adjusted residual je 3,1), výskumu a vývoju (adjusted residual je 2,6), grafickým prácam, napr. tvorbe propagačných materiálov, pozvánok, výročnej správy (adjusted residual je 2,4).

V porovnaní s organizáciami z iných oblastí sa neplatení pracovníci organizácií pôsobiaci v oblasti vzdelávania významne menej venujú aktivitám zameraným na plnenie funkcie trénera alebo rozhodcu (adjusted residual je -2,6).

Zmena charakteru aktivít organizácií v oblasti vzdelávania

Tabuľka 6 Zmena charakteru aktivít u organizácií v oblasti vzdelávania

Zmena charakteru aktivít	Počet	%
Tie isté aktivity realizujeme s prestávkami, nepravidelne, nárazovo (z rôznych dôvodov – zmena vedenia, personál)	4	5,06
Aktivity realizujeme s obmenami, podľa typu projektov, ktoré získame účelovo na projektovo oprávnené typy aktivít	8	10,13
Neuviedlo	13	16,46
Aktivity realizujeme s obmenami, podľa toho, aké témy sú práve aktuálne (prispôsobujeme im svoje aktivity)	23	29,11
Tie isté aktivity realizujeme nepretržite od svojho vzniku, pričom ich charakter sa nezmenil	31	39,24
Spolu	79	100,00

Najviac organizácií v oblasti vzdelávania (31) uviedlo, že tie isté aktivity realizujú nepretržite od svojho vzniku, pričom ich charakter sa nezmenil. Najmenej organizácií (4) uviedlo, že tie isté aktivity realizuje s prestávkami, nepravidelne, nárazovo (z rôznych dôvodov – zmena vedenia, personál). Viď tabuľka 6.

V porovnaní s inými organizáciami, organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania významne viac realizovali aktivity s obmenami, podľa toho, aké témy sú práve aktuálne (prispôsobujeme im svoje aktivity) (adjusted residual je 3,4) a významne menej realizovalo tie isté aktivity nepretržite od svojho vzniku, pričom ich charakter sa nezmenil (adjusted residual je -3,6).

Vyhodnocovanie prínosu/vplyvu aktivít organizácií v oblasti vzdelávania

Najviac organizácií (29) v oblasti vzdelávania uviedlo, že vyhodnocuje vplyv svojich aktivít, iba keď to požaduje donor, zároveň až 28 (21 %) z nich uviedlo, že tak robí systematicky. Rovnaký počet organizácií uviedlo (4 + 4), že vplyv svojich aktivít vyhodnocuje systematicky overenými zdrojmi (4) a všeobecnými metodikami ako SIA a SROI a rovnaký počet organizácií uviedlo, že používajú iné metodiky (4). Viď tab. 7.

V porovnaní s inými organizáciami, organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania významne viac nevyhodnocujú vplyv svojich aktivít (adjusted residual je 1,2).

Tabuľka 7 **Vyhodnocovanie prínosu/vplyvu aktivít organizácií v oblasti vzdelávania**

Vyhodnocovanie vplyvu aktivít organizácií	Počet	%
Áno, systematicky, používame overené zdroje iných organizácií, resp. všeobecné metodiky ako SIA, SROI...	4	3
Iné	4	3
Nie	10	7,5
Áno, systematicky	28	21
Áno, ale len keď to vyžaduje donor, projekt	29	21,75
Spolu	75	100,00

Zameranie organizácií v oblasti vzdelávania z hľadiska vzájomnej alebo verejnej prospešnosti

Tabuľka 8 **Zameranie organizácií pôsobiach v oblasti vzdelávania**

Zameranie organizácie	Počet	%
Široká verejnosť bez obmedzenia	28	19,88
Okruh ľudí/komunita na základe geografického hľadiska	34	24,14
Iba pre členov organizácie	8	5,68
Pre konkrétneho jednotlivca či rodinu	1	0,71
Spolu	71	100,00

Najviac organizácií (34) v oblasti vzdelávania uviedlo, že svoje aktivity realizujú pre okruh ľudí a komunitu na základe geografického hľadiska. Druhú najväčšiu skupinu tvoria organizácie, ktoré svoje aktivity realizujú pre širokú verejnosť. Iba jedna organizácia z organizácií pôsobiach v oblasti vzdelávania uviedla, že svoje aktivity realizuje pre konkrétneho jednotlivca, rodinu. Vid' tabuľka 8.

V porovnaní s inými organizáciami, organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania významne menej realizovali aktivity pre širokú verejnosť bez obmedzenia (adjusted residual je -2,3) a významne viac organizácií zameriava svoje aktivity na okruh ľudí, komunitu na základe geografického hľadiska (adjusted residual je 3,3).

Napĺňanie pôvodnej motivácie organizácií pôsobiacich v oblasti vzdelávania

Tabuľka 9 **Napĺňanie pôvodnej motivácie organizácií pôsobiacich v oblasti vzdelávania**

Rozsah napĺňania pôvodnej motivácie v %	Počet	%
Rozsah 1 % – 20 %	1	1,4
Rozsah 21 % – 40 %	2	2,9
Rozsah 31 % – 40 %	8	11,4
Rozsah 41 % – 60 %	19	27,1
Rozsah 61 % – 80 %	40	57,1
Spolu	70	100,0

N=70

Organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania vo väčšine napĺňajú pôvodnú motiváciu, pre ktorú vznikli, na 61 až 80 % (57,1 %). Druhou najpočetnejšou skupinou (27,1 %) sú organizácie, ktoré napĺňajú pôvodnú motiváciu na 41 až 60 %. Najmenej organizácií v oblasti vzdelávania (1,4 %) uviedlo, že pôvodnú motiváciu napĺňa na 1 – 20 %. Viď tabuľka 9.

Spolupráca organizácií v oblasti vzdelávania

Tabuľka 10 **Spolupracujúci partneri organizácií pôsobiacich v oblasti vzdelávania**

Spolupracujúci partner	Počet	%
Samospráva na úrovni mesta/obce	45	64,29
Regionálna a krajská samospráva	32	45,71
Štátna správa	26	37,14
Medzinárodné inštitúcie	30	42,86
Podnikateľský sektor	36	51,43
Vysoká škola/univerzita	33	47,14
Základná škola	42	60,00
Stredná škola	37	52,86
Iné mimovládne neziskové organizácie – domáce	55	78,57
Iné mimovládne neziskové organizácie – zahraničné	29	41,43
Individuálni odborníci a odborníčky v relevantnej oblasti	53	75,71
Iné	2	2,86

N=70

28 /

Organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania spolupracujú vo väčšine s inými mimovládnyimi neziskovými organizáciami – domácimi (78,57 %), individuálnymi odborníkmi a odborníčkami v relevantnej oblasti (75,71 %) a samosprávou na úrovni mesta/obce (64,29 %). Najmenej organizácií pôsobiacich v oblasti vzdelávania spolupracuje so štátnou správou (37,14 %) a inými subjektami (2,86 %). Viď tabuľka 10.

V porovnaní s inými organizáciami organizácie pôsobiace vo vzdelávaní významne viac spolupracujú s individuálnymi odborníkmi a odborníčkami v relevantnej oblasti (adjusted residual je 4,9), strednými školami (adjusted residual je 4,5), medzinárodnými inštitúciami (adjusted residual je 4,4), vysokými školami/univerzitami (adjusted residual je 4,2), inými mimovládnyimi neziskovými organizáciami – domácimi (adjusted residual je 3,3), základnými školami (adjusted residual je 3,2), inými mimovládnyimi neziskovými organizáciami – zahraničnými (adjusted residual je 3,1) a podnikateľským sektorom (adjusted residual je 2,5).

Členstvo organizácií v oblasti vzdelávania v asociáciách, platformách či záujmových združeníach

Pri členstve organizácií v asociáciách, platformách a záujmových združeníach vo vzťahu k oblasti ich pôsobenia existuje štatisticky významný rozdiel pri otázke členstva v medzinárodnej asociácii, platforme ($p < 0,001$) a záujmovom zaradení do platformy organizácií ($p = 0,001$). Viď tabuľka 11.

Tabuľka 11 Členstvo v asociáciách, platformách a záujmových združeníach organizácií pôsobiacich v oblasti vzdelávania

Členstvo v asociáciách/platformách	Počet	%
Iné	79	100,00
Nie sme členom žiadnej asociácie, platformy a záujmového združenia	32	40,51
Sme registrovaným členom slovenskej asociácie, platformy a záujmového združenia	20	25,32
Sme registrovaným členom medzinárodnej asociácie, platformy a záujmového združenia	17	21,52
Sme členom neformálnej medzinárodnej siete organizácií (aj zahraničie)	8	10,13
Sme členom neformálnej slovenskej siete organizácií (len na SR)	7	8,86
Sme platforma organizácií	6	7,59
Sme „dcérou“ materskej organizácie (organizačnou zložkou)	3	3,80

N = 79

Organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania vo väčšine nie sú členmi žiadnych platforiem, asociácií alebo záujmového združenia (40,51 %). Pokiaľ sú organizácie v členstve, tak najviac z nich sú registrovaným členom slovenskej asociácie, platformy alebo záujmového združenia (25,32 %), nasleduje členstvo v medzinárodnej asociácii, platforme alebo záujmovom združení (21,52 %).

V porovnaní s inými organizáciami organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania sú významne viac registrovaným členom medzinárodnej asociácie, platformy alebo záujmového združenia (adjusted residual je 3,0). Zároveň, v porovnaní s inými organizáciami, sú organizácie pôsobiace vo vzdelávaní významne viac samé o sebe vedené ako platforma organizácií (adjusted residual je 2,3).

Prekážky mimovládnych organizácií v dosahovaní cieľov v oblasti vzdelávania

Medzi organizáciami pôsobiacimi v jednotlivých oblastiach existuje štatisticky významný rozdiel v tom, aké prekážky považujú za hlavné v presadzovaní ich cieľov. Významné rozdiely sú v prekážkach spočívajúcich v legislatíve ($p = 0,009$), administratívnej záťaži ($p = 0,034$), nedostatočnej spolupráci so zamestnancami štátnej/verejnej správy ($p < 0,001$), v nízkom finančnom ohodnotení práce ($p < 0,001$), vo vysokej fluktuácii pracovníkov ($p = 0,002$), v potrebnej širokospektrálnosti pracovníkov a kumulácii pracovných činností u pracovníkov ($p < 0,001$), v nedostatku materiálno-technického zabezpečenia ($p < 0,001$), v nedostatku spolupráce štátnej správy a samosprávy ($p = 0,001$) i v nedostatočnej spolupráci medzi ministerstvami ($p = 0,014$), nepochopení poslania/práce MNO verejnosťou a inými sektormi ($p = 0,003$) a v korupcii a klientelizme ($p = 0,001$).

Prekážky, ktoré považujú organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania za hlavné v dosahovaní ich cieľov zobrazuje tabuľka 12.

Organizácie v oblasti vzdelávania vnímajú najväčšie prekážky pri dosahovaní cieľov organizácií v nedostatku financií (mean 4,16), následne v nedostatku ľudí v organizácii (zamestnancov aj dobrovoľníkov) (mean 3,69), nedostatku času venovať sa aktivitám popri hlavnom zamestnaní a nízkom finančnom ohodnotení práce (mean 3,49). Najmenšou prekážkou pri dosahovaní cieľov organizácií v oblasti vzdelávania sú konflikty vo vnútri organizácie (mean 1,63).

Tabuľka 12 **Prekážky v dosahovaní cieľov organizácií v oblasti vzdelávania**

Prekážky	mean	modus	median	Std. dev
Legislatívne prekážky	3,04	3,00	2	1,319
Administratívna záťaž	3,45	3,00	3	1,184
Nedostatočná spolupráca so zamestnancami štátnej/verejnej správy	2,94	3,00	2	1,278
Nedostatok financií	4,16	4,00	5	0,881
Nedostatok ľudí v organizácii (zamestnancov aj dobrovoľníkov)	3,69	4,00	4	1,062
Nízke finančné ohodnotenie práce	3,49	4,00	5	1,307
Vysoká fluktuácia pracovníkov	2,52	3,00	1a	1,260
Potrebná „širokospektrálnosť“ pracovníka, kumulácia pracovných činností u pracovníkov	3,21	3,00	4	1,366
Nedostatočné zručnosti pracovníkov	2,72	3,00	4	1,229
Nezáujem verejnosti, prípadne skupín obyvateľstva	2,93	3,00	3	1,352
Nezáujem médií	2,81	3,00	3	1,270
Nedostatok materiálno-technického zabezpečenia	3,03	3,00	3	1,087
Nedostatok času venovať sa aktivitám popri hlavnom zamestnaní	3,49	4,00	5	1,319
Prekážky spôsobené nedostatkom spolupráce štátnej správy a samosprávy	2,99	3,00	3	1,174
Prekážky spôsobené nedostatkom spolupráce medzi ministerstvami	2,88	3,00	1	1,451
Konflikty vo vnútri organizácie	1,63	1,00	1	0,850
Nepochopenie poslania/práce MNO verejnosťou a inými sektormi	2,42	2,00	1	1,339
Korupcia a klientelizmus	2,19	2,00	1	1,362
Iné, prosím, doplňte:				

N = 67

Miera zapojenia osôb zapojených do rozhodovania o smerovaní organizácií v oblasti vzdelávania

Pri otázke o zapojenosti do rozhodovania o smerovaní organizácie v priemere najviac organizácií v oblasti vzdelávania uvádzali lídra alebo vedúcu osobu organizácie (mean = 4,81), nasledovala správna rada alebo obdobný rozhodovací orgán (mean = 4,33), a ďalej platení pracovníci organizácie (mean = 3,65). Najmenej sú zapojení do rozhodovania o smerovaní organizácie dobrovoľníci (mean = 2,92) a užívatelia služieb (mean = 3,05). Vid' tabuľka 13.

Tabuľka 13 Miera zapojenia osôb zapojených do rozhodovania o smerovaní organizácií v oblasti vzdelávania

Uveďte, do akej miery sú jednotlivé osoby do rozhodovania o smerovaní organizácie	mean	median	mode	Std. dev
Líder/vedúca osoba organizácie (môže, ale nemusí to byť zakladateľ či štatutár organizácie)	4,81	5,00	5	0,474
Správna rada alebo obdobný rozhodovací orgán	4,33	5,00	5	0,896
Platení pracovníci organizácie	3,65	4,00	4	1,331
Členovia organizácie, ktorí nie sú súčasťou užšieho rozhodovacieho orgánu (t. j. správnej rady alebo obdobného rozhodovacieho orgánu)	3,32	3,00	4	1,252
Dobrovoľníci	2,92	3,00	3	1,295
Užívatelia služieb	3,05	3,00	3	1,213

N = 62

Personálne zdroje organizácií pôsobiacich v oblasti vzdelávania

Tabuľka 14 Typy osôb podieľajúcich sa na zabezpečení služieb a aktivít organizácií v oblasti vzdelávania

Typ osôb	Počet osôb	% z celkového počtu osôb
Zamestnanec (pracovná zmluva na plný či čiastočný úväzok, dohoda o vykonaní práce, dohoda o pracovnej činnosti, dohoda o brigádnickej práci študenta, dohoda o absolventskej praxi, dohoda o aktivačnej činnosti)	326	7,29 %
Pracovník na živnosť (vyplácaný na základe predloženej faktúry), pracovník na mandátnu zmluvu, príkaznú zmluvu, zmluvu o dielo)	222	4,96 %
Ľudia pracujúci bez nároku na finančnú odmenu, napr. dobrovoľník (na základe písomnej alebo ústnej dohody), stážista, praktikant (ak to nie je podľa dohody o absolventskej praxi v bode 1 karty C), člen	3925	87,75 %
Spolu	4473	100 %

Organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania pre zabezpečenie svojich aktivít využívajú najmä dobrovoľníkov až 87,75 % (ľudia pracujúci bez nároku na odmenu) a z nich až 62 % tvoria ženy. V pracovnoprávných vzťahoch prevládajú ľudia zamestnaní na dohody mimo pracovného pomeru (až 62,5 %). Z tohto počtu tvorí 55,6 % žien. Tabuľky 14 – 17.

Tabuľka 15 **Osoby zabezpečujúce služby a aktivity organizácií pôsobiacich v oblasti vzdelávania v rámci pracovnoprávných vzťahov**

Typ pracovnoprávneho vzťahu	Počet	Ženy	Muži
Ľudia pracujúcich na plný pracovný úväzok – zamestnanci	160	111	49
Ľudia na polovičný alebo iný skrátený pracovný úväzok – zamestnanci	47	29	18
Ľudia zamestnaní na dohody mimo pracovného pomeru (dohody o pracovnej činnosti, dohody o vykonaní práce a dohody o brigádnickej práci študenta) – zamestnanci	100	62	38
Ľudia na dohody, na dohodu o absolventskej praxi – zamestnanci	4	3	1
Ľudia na dohody o aktívnej činnosti (aktívny pracovník platený úradom) – zamestnanci	7	6	1
Iné – zamestnanci	8	6	2
Spolu počet ľudí pracujúcich v organizácii v rámci pracovnoprávných vzťahov	326 (100 %)	217 (66,56 %)	109 (33,44 %)

N = 29

Tabuľka 16 **Osoby zabezpečujúce služby a aktivity organizácií pôsobiacich v oblasti vzdelávania v rámci iných ako pracovnoprávných vzťahov**

	Spolu	Ženy	Muži
Počet ľudí pracujúcich v organizácii za odmenu v rámci iných ako pracovnoprávných vzťahov	222 (100 %)	130 (55,6 %)	92 (44,4 %)

N = 29

Tabuľka 17 **Osoby zabezpečujúce služby a aktivity organizácií pôsobiacich v oblasti vzdelávania bez nároku na finančnú odmenu**

Typ osoby	Počet	Ženy	Muži
Aktívni členovia	1424	859	565
Dobrovoľníci, ktorí pracujú pre organizáciu v rámci SR a sú zo SR	2453	1543	910
Dobrovoľníci, ktorí pracujú pre organizáciu v rámci SR a sú zo zahraničia (nie sú občanmi SR)	26	15	11
Dobrovoľníci, ktorí pracujú pre organizáciu mimo SR	18	12	6
Stážisti	7	6	1
Iné osoby pracujúce pre organizáciu bez nároku na odmenu	21	6	15
Spolu osoby pracujúce bez nároku na finančnú odmenu	3923 (100%)	2426 (62 %)	1497 (38 %)

N = 37

Prvky manažmentu prítomné u platených pracovníkoch v organizáciách pôsobiacich v oblasti vzdelávania

Pri prvkoch manažmentu pri platených pracovníkoch v organizácii existuje štatisticky významný rozdiel pri jasne definovaných právach a povinnostiach pracovníkov ($p < 0,001$), pri informovaní pracovníkov o organizácii a o svojej role v nej pred začiatkom vykonávania ich práce ($p < 0,001$), pri poskytovaní potrebnej podpory pri vykonávaní ich práce ($p < 0,001$), pri neformálnom a formálnom oceňovaní pracovníkov ($p < 0,001$), pri vydávaní pracovníkom písomného potvrdenia o pôsobení v organizácii (referencie), ak o to požiadajú ($p < 0,001$), a tiež pri funkčnom systéme evidencie pracovníkov v organizácii ($p < 0,001$) a spolupodieľaní sa na rozhodovaní o smerovaní a aktivitách ($p < 0,001$) a pri podpore pracovníkov v ďalšom vzdelávaní ($p < 0,001$).

Tabuľka 18 Prvky manažmentu prítomné u platených pracovníkoch v organizáciách pôsobiacich v oblasti vzdelávania

Ktoré z uvedených prvkov manažmentu sú pri platených zamestnancoch a pracovníkoch v organizácii prítomné	počet	%
V organizácii máme jasne definované práva a povinnosti pracovníkov organizácie	29	53,70
Podporujeme pracovníkov v ďalšom vzdelávaní (umožňujeme účasť na kurzoch, vzdelávacích podujatiach a pod.)	29	53,70
Pracovníci organizácie sa spolupodieľajú na rozhodovaní o jej smerovaní a aktivitách	28	51,90
Pracovníci sú pred začiatkom vykonávania ich práce informovaní o organizácii a o svojej role v nej	27	50
Pracovníkom poskytujeme potrebnú podporu pri vykonávaní ich práce	27	50
Vydávame pracovníkom písomné potvrdenie o pôsobení v organizácii (referencie), ak o to požiadajú	26	48,10
Neformálne a formálne oceňujeme pracovníkov a ich prínos pre organizáciu, klientov a komunitu	25	46,30
Zabezpečujeme ochranu zdravia a bezpečnosti pracovníkov pri výkone ich činnosti	23	42,60
Máme definovanú náplň práce a profil pracovníkov pre jednotlivé pozície	23	42,60
Noví pracovníci sú predstavení personálu a klientom, s ktorými budú prichádzať do kontaktu	20	37
Máme vytvorený funkčný systém evidencie pracovníkov v organizácii	19	35,20
Máme vypracovaný systém zaškolenia a prípravy pracovníkov	13	24,10
Máme zavedený systém hodnotenia pracovníkov v organizácii	10	18,50
Máme vypracovaný systém kariérového rastu pracovníkov	6	11,10

N = 54

34 /

Organizácie v oblasti vzdelávania majú z prvkov manažmentu najviac jasne definované práva a povinnosti pracovníkov organizácie (53,70 %) a podporujú pracovníkov v ďalšom vzdelávaní (53,70 %). Nasleduje spolupodieľanie sa na rozhodovaní o smerovaní a aktivitách organizácie (51,90 %), poskytovanie potrebnej podpory pri vykonávaní práce (50 %) a informovanie pracovníkov pred začiatkom vykonávania ich práce o organizácii a o svojej role v nej (50 %). Najmenej je zastúpený vypracovaný kariérny rast pracovníkov (11,10 %) a zavedený systém hodnotenia pracovníkov v organizácii (18,50 %). Vid' tabuľka 18.

V porovnaní s inými organizáciami, organizácie pôsobiace vo vzdelávaní majú významne viac jasne definované práva a povinnosti pracovníkov organizácie (adjusted residual je 2,8). Významne viac sú pracovníci pred začiatkom vykonávania ich práce informovaní o organizácii a o svojej role v nej (adjusted residual je 2,5). Tiež je významne viac pracovníkom poskytovaná potrebná podpora pri vykonávaní ich práce (adjusted residual je 2,5). Pracovníci v organizáciách pôsobiacich vo vzdelávaní sú významne viac neformálne a formálne oceňovaní za ich prínos pre organizáciu, klientov a komunitu (adjusted residual je 3,2). Významne viac vydávajú organizácie pôsobiace vo vzdelávaní pracovníkov písomné potvrdenie o pôsobení v organizácii (referencie), ak o to požiadajú (adjusted residual je 2,9). Zároveň je významne viac vytvorený funkčný systém evidencie pracovníkov v organizácii (adjusted residual je 2,9). Pracovníci vo vzdelávacích organizáciách sa významne viac spolupodieľajú na rozhodovaní o jej smerovaní a aktivitách (adjusted residual je 3,5). Taktiež sú pracovníci významne viac podporovaní v ďalšom vzdelávaní (adjusted residual je 3,7).

Práca s dobrovoľníkmi v organizáciách v oblasti vzdelávania

V organizáciách primárne pôsobiacich v oblasti dobrovoľníctva bola predmetom nášho záujmu aj samotná práca s dobrovoľníkmi a dobrovoľníkmi.

Zapojenie špecifických kategórií dobrovoľníkov a dobrovoľníčok do činnosti organizácií sa líši z hľadiska pôsobenia organizácií pri všetkých kategóriách ($p \geq 0,05$). Prehľad zapojenia v organizáciách, ktorých primárnou oblasťou je oblasť dobrovoľníctva, je zobrazená v tabuľke 19.

Organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania spolupracujú vo väčšine s nepravidelnými dobrovoľníkmi, ktorí pomáhajú menej ako raz mesačne (72,5 %), pravidelnými dobrovoľníkmi, ktorí pomáhajú minimálne raz

mesačne (56 %), ďalej firemnými dobrovoľníkmi (22 %) a najmenej organizácií pôsobiacich v oblasti vzdelávania spolupracuje s virtuálnymi/online dobrovoľníkmi (8,3 %). Vid' tabuľka 19.

Tabuľka 19 **Zapojenie dobrovoľníkov do činností v organizáciách pôsobiacich v oblasti vzdelávania**

Dobrovoľníci	Počet	%
Pravidelní dobrovoľníci (minimálne raz mesačne)	28	56
Nepravidelní dobrovoľníci (menej ako raz mesačne)	37	72,5
Firemní dobrovoľníci	11	22
Virtuálni/online dobrovoľníci	4	8,3

Organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania považujú počet dobrovoľníkov, s ktorými spolupracujú, najčastejšie za skôr nedostatočný (36,2 %), za skôr dostatočný ho považuje 34 % organizácií, za úplne dostatočný ho považuje 23,4 % organizácií a za úplne nedostatočný ho považuje 6,4 % organizácií. Vid' tabuľka 20.

Tabuľka 21 **Prínos dobrovoľníkov**

	Vôbec nesúhlasím		Skôr nesúhlasím		
	Počet	%	Počet	%	
Dobrovoľníci znižujú náklady vašej organizácie	1	2,3	2	4,5	
Vďaka dobrovoľníkom poskytujeme kvalitnejšie služby	1	2,2	2	4,3	
Vďaka dobrovoľníkom poskytujeme širšie spektrum služieb	1	2,4	3	7,1	
Dobrovoľníci zviditeľňujú našu organizáciu	0	0	2	4,4	

Organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania najviac súhlasili s výrokom, že dobrovoľníci znižujú náklady ich organizácie (56,8 %), skôr súhlasilo 18,2 % organizácií, ani nesúhlasilo, ani súhlasilo s týmto výrokom 18,2 % organizácií, skôr nesúhlasilo 4,5 %, a vôbec s týmto výrokom nesúhlasilo 2,3 % organizácií. Vid' tabuľka 21.

V porovnaní s inými organizáciami, organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania významne viac súhlasili s výrokom, že dobrovoľníci znižujú náklady

Tabuľka 20 **Hodnotenie dostatočnosti počtu dobrovoľníkov v organizáciách pôsobiace v oblasti vzdelávania**

Počet dobrovoľníkov	Počet	%
Úplne dostatočný	11	23,4
Skôr dostatočný	16	34
Skôr nedostatočný	17	36,2
Úplne nedostatočný	3	6,4
Spolu	47	100

V porovnaní s inými organizáciami, organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania považujú počet dobrovoľníkov významne za skôr dostatočný (adjusted residual je -0,3%), za skôr nedostatočný ho považuje (adjusted residual je 0,7%) organizácií, za úplne dostatočný ho považuje 23,4 % (adjusted residual je 0,2 %) organizácií a za úplne nedostatočný ho považuje 6,4 % organizácií (adjusted residual je -0,8%).

	Ani nesúhlasím, ani súhlasím		Skôr súhlasím		Absolútne súhlasím	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
	8	18,2	8	18,2	25	56,8
	10	21,7	11	23,9	22	47,8
	6	14,3	15	35,7	17	40,5
	7	15,6	20	44,4	16	35,6

ich organizácie (adjusted residual je -1,6), skôr súhlasilo 18,2 % organizácií (adjusted residual je -0,5), ani nesúhlasilo, ani súhlasilo s týmto výrokom 18,2 % organizácií (adjusted residual je 0,3), skôr nesúhlasilo 4,5 % (adjusted residual je -0,7) a vôbec s týmto výrokom nesúhlasilo 2,3% organizácií (adjusted residual je 1,5).

Organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania najviac súhlasili s výrokom, že vďaka dobrovoľníkom poskytujú kvalitnejšie služby (47,8 %),

skôr súhlasilo 23,9 % organizácií, ani nesúhlasilo, ani súhlasilo s týmto výrokom 21,7 % organizácií, skôr nesúhlasilo 4,3 % a vôbec s týmto výrokom nesúhlasilo 2,2% organizácií.

V porovnaní s inými organizáciami organizácie pôsobiace vo vzdelávaní významne viac súhlasili s výrokom, že vďaka dobrovoľníkom poskytujú kvalitnejšie služby (adjusted residual je -0,7), skôr súhlasilo 18,2 % organizácií (adjusted residual je -1,2), ani nesúhlasilo, ani súhlasilo s týmto výrokom 18,2 % organizácií (adjusted residual je 1,4), skôr nesúhlasilo 4,5 % (adjusted residual je -1,7) a vôbec s týmto výrokom nesúhlasilo 2,3 % organizácií (adjusted residual je 0,6).

Organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania najviac súhlasili s výrokom, že vďaka dobrovoľníkom poskytujú širšie spektrum služieb (40,5 %), skôr súhlasilo 35,7 % organizácií, ani nesúhlasilo, ani súhlasilo s týmto výrokom 14,3 % organizácií, skôr nesúhlasilo 7,1 % a vôbec s týmto výrokom nesúhlasilo 2,4 % organizácií.

V porovnaní s inými organizáciami, organizácie pôsobiace vo vzdelávaní významne viac súhlasili s výrokom, že vďaka dobrovoľníkom poskytujú kvalitnejšie služby (adjusted residual je -1,2), skôr súhlasilo 18,2 % organizácií (adjusted residual je 0,2), ani nesúhlasilo, ani súhlasilo s týmto výrokom 18,2 % organizácií (adjusted residual je -1,5), skôr nesúhlasilo 4,5 % (adjusted residual je 1,5) a vôbec s týmto výrokom nesúhlasilo 2,3 % organizácií (adjusted residual je 0,5).

35,6 % organizácií pôsobiacich v oblasti vzdelávania absolútne súhlasilo s výrokom, že dobrovoľníci zviditeľňujú ich organizáciu (35,6 %), najviac organizácií skôr súhlasilo s týmto výrokom 44,4 % organizácií, ani nesúhlasilo, ani súhlasilo s týmto výrokom 15,6 % organizácií, skôr nesúhlasilo 4,4 % a vôbec s týmto výrokom nesúhlasila žiadna z organizácií. V porovnaní s inými organizáciami, organizácie pôsobiace vo vzdelávaní významne viac súhlasili s výrokom, že dobrovoľníci zviditeľňujú ich organizáciu (adjusted residual je -1,6), skôr súhlasilo 18,2% organizácií (adjusted residual je -0,3), ani nesúhlasilo, ani súhlasilo s týmto výrokom 18,2 % organizácií (adjusted residual je 0,3), skôr nesúhlasilo 4,5 % (adjusted residual je 1,1) a vôbec s týmto výrokom nesúhlasilo 2,3 % organizácií (adjusted residual je - 0,5).

Organizácie pracujúce v oblasti vzdelávania vnímajú prácu a vplyv dobrovoľníkov na ich činnosť veľmi pozitívne. Spomedzi hodnotených vplyvov sú to najmä: poskytovanie kvalitnejších služieb (47,8 %), širšie spektrum aktivít (40,5 %) a viditeľnosť (44,4 %). Celkovo hodnotí prínos dobrovoľníkov pozitívne až 56,8 % (absolútny súhlas). Zároveň ich počet považuje za skôr nedostatočný 36,8 % opýtaných.

Tabuľka 22 Čo je pri spolupráci s dobrovoľníkmi problematické v organizáciách pôsobiach v oblasti vzdelávania

	1 Vôbec nemá problém		2 Menej problémové		3 Veľmi problémové		Spolu
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet
Nedostatok financií na dobrovoľnícky program a adekvátnu podporu dobrovoľníkov	5	11,6	15	34,9	23	53,5	43
Nevhodný prístup platených zamestnancov k dobrovoľníkom	29	80,6	6	16,7	1	2,8	36
Nedostatok času na dobrovoľníkov a prácu s nimi	14	34,1	18	43,9	9	22,0	41
Nedostatočné vedomosti a zručnosti v oblasti manažmentu dobrovoľníkov	13	32,5	23	57,5	4	10,0	40
Negatívne skúsenosti s dobrovoľníkmi	26	63,4	13	31,7	2	4,9	41
Prílišná administratíva a byrokracia týkajúca sa práce s dobrovoľníkmi	17	41,5	15	36,6	9	22,0	41
Neschopnosť nájsť dobrovoľníkov, ktorých potrebujeme	12	28,6	12	28,6	18	42,9	42
Vysoká fluktuácia dobrovoľníkov, nevieme ich udržať v organizácii	17	43,6	11	28,2	11	28,2	39
Nedostatočná legislatívna podpora dobrovoľníctva	14	35,9	13	33,3	12	30,8	39
Nepotrebnosť dobrovoľníkov v organizácii	26	78,8	6	18,2	1	3,0	33
Nevedomosť, že s dobrovoľníkmi môžeme pracovať	27	77,1	5	14,3	3	8,6	35
Nezáujem o dobrovoľníctvo v našej organizácii, v oblasti, ktorej sa venujeme	20	51,3	11	28,2	8	20,5	39
Nezáujem o dlhodobé dobrovoľníctvo zo strany dobrovoľníkov	17	45,9	8	21,6	12	32,4	37
Nevyjasnenosť rozdielov medzi dobrovoľníctvom a členstvom	16	43,2	13	35,1	8	21,6	37

Vo vzťahu práci s dobrovoľníkmi sa ukazujú ako najviac problémové nedostatok financií na dobrovoľnícke programy a adekvátnu podporu dobrovoľníkov (53,5 % uviedlo ako veľmi problémové). Za najmenej problémové sa ukazuje nevhodný prístup platených zamestnancov k dobrovoľníkom (80,6 % uviedlo, že vôbec nemajú problém).

Tabuľka 23 Skúsenosti so získavaním zdrojov v organizáciách pôsobiach v oblasti vzdelávania

Aké sú Vaše skúsenosti so získavaním zdrojov?	1 Úplne negatívne		2 Skôr negatívne	
	Počet		%	
Verejné zdroje – zo Slovenska	4	7,8	19	37,3
Verejné zdroje – zahraničné	7	14,9	8	17,0
Súkromné zdroje – zo Slovenska	4	7,8	8	15,7
Súkromné zdroje – zahraničné	8	17,8	4	8,9
Príjmy z vlastnej činnosti	4	8,0	1	2,0

Viac ako tretina organizácií pôsobiach v oblasti vzdelávania (37,3 %) skôr negatívne vníma skúsenosti so získavaním verejných zdrojov. Takmer polovica organizácií pôsobiach v oblasti vzdelávania (45,1 %) skôr pozitívne hodnotí skúsenosti so získavaním súkromných zdrojov zo Slovenska.

V porovnaní s inými organizáciami, organizácie pôsobiace vo vzdelávaní majú významne menej úplne negatívne skúsenosti so získavaním zdrojov zo zahraničia (adjusted residual je -2,8), a zároveň významne viac majú skôr pozitívne skúsenosti so získavaním zdrojov zo zahraničia (adjusted residual je 2,1).

Pri súkromných zdrojoch zo Slovenska majú organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania v porovnaní s inými organizáciami štatisticky významne viac skôr pozitívnu skúsenosť so získavaním zdrojov (adjusted residual je 2,4).

Pri súkromných zahraničných zdrojoch majú organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania v porovnaní s inými organizáciami štatisticky významne menej úplne negatívnu skúsenosť so získavaním zdrojov (adjusted residual je -2,6), a zároveň štatisticky významne viac ani negatívne, ani pozitívne skúsenosti (adjusted residual je 2,6). Ak porovnáme verejné zdroje zo Slovenska a súkromné zdroje zo Slovenska, 19,6 % organizácií má

Skúsenosti organizácií v oblasti vzdelávania so získavaním zdrojov

Pri hodnotení skúseností so získavaním zdrojov podľa oblasti pôsobenia organizácií existuje štatisticky významný rozdiel pri hodnotení získavania financií z verejných zdrojoch zo zahraničia ($p < 0,001$) a súkromných zdrojoch zo Slovenska ($p < 0,001$), a tiež pri súkromných zdrojoch zo zahraničia ($p = 0,001$). Viď tabuľka 23.

	3 Ani negatívne, ani pozitívne		4 Skôr pozitívne		5 Veľmi pozitívne		Spolu
	Počet	%	%		Počet		Počet
	18	35,3	10	19,6	0	0,0	51
	21	44,7	9	19,1	2	4,3	47
	10	19,6	23	45,1	6	11,8	51
	29	64,4	2	4,4	2	4,4	45
	22	44,0	17	34,0	6	12,0	50

skôr pozitívne alebo veľmi pozitívne skúsenosti so získavaním zdrojov z verejných zdrojov, naproti tomu 56,9 % organizácií má skôr pozitívne alebo veľmi pozitívne skúsenosti so získavaním súkromných zdrojov.

Výkon auditu v organizáciách v oblasti vzdelávania

Tabuľka 24 Výkon auditu v organizáciách pôsobiach v oblasti vzdelávania

Vykonávate vo vašej organizácii audit?	Počet	%
Robíme zo zákona povinný audit	4	7,5
Robíme audit dobrovoľne	8	15,1
Nerobíme audit	41	77,4
Spolu	53	100

N = 53

Väčšina organizácií pôsobiach vo vzdelávaní (77,4 %) nerobí audit, 7,5 % organizácií pôsobiach v oblasti vzdelávania robí povinný audit zo zákona a iba 15,1 % organizácií robí audit svojej činnosti dobrovoľne. Neukázal sa ani štatisticky významný rozdiel oproti iným organizáciám v iných oblastiach. Viď tabuľka 24.

Záujem o získanie štatútu registrovaného sociálneho podniku v organizáciách pôsobiach v oblasti vzdelávania

Tabuľka 25 **Záujem o získanie štatútu registrovaného sociálneho podniku v organizáciách pôsobiach v oblasti vzdelávania**

V kontexte novovzniknutej legislatívy (v roku 2018) o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch uvažovali ste alebo uvažujete o získaní štatútu registrovaného sociálneho podniku?	Počet	%
Áno	6	14
Nie	37	86
Spolu	43	100

N = 43

Tabuľka 25 poukazuje, že väčšina organizácií pôsobiach v oblasti vzdelávania neuvažuje o získaní štatútu registrovaného sociálneho podniku (86 %). V tejto otázke nevykazovali organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania v porovnaní s inými oblasťami žiadne rozdiely.

Priestory, v ktorých organizujú aktivity organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania

Pokiaľ ide o priestory, v ktorých organizácie vykonávajú svoje aktivity, existuje štatisticky významný rozdiel pri prenajatých priestoroch za zvýhodnené nájomné od inak prepojenej osoby ($p = 0,011$), bezplatných priestoroch objednávateľa ($p = 0,005$) a bezplatných priestoroch od inak prepojenej osoby ($p = 0,016$). Viď tabuľka 26.

Organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania realizujú väčšinou svoje aktivity v prenajatých priestoroch za komerčné nájomné (36,7 %), ďalej majú organizácie priestory bezplatne od inak prepojenej osoby (35,4 %) a po nich prenajaté priestory za zvýhodnené nájomné od inak prepojenej osoby (28 %). Najmenej vykonávajú organizácie v oblasti vzdelávania svoje aktivity v prenajatých priestoroch za zvýhodnené nájomné od zriaďovateľa (10,4 %).

V porovnaní s inými organizáciami, organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania významne viac vykonávajú svoje aktivity v prenajatých priestoroch za zvýhodnené nájomné od inak prepojenej osoby (adjusted residual je 2,5). Zároveň, v porovnaní s inými organizáciami, vykonávajú organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania svoje aktivity významne viac bezplatne v priestoroch objednávateľa aktivít (adjusted residual je 3,1), aj bezplatne od inak prepojenej osoby (adjusted residual je 2,8).

42 /

Tabuľka 26 **Priestory, v ktorých organizujú aktivity organizácií pôsobiach v oblasti vzdelávania**

Priestory	Počet	%
Prenajaté priestory za komerčné nájomné	18	36,70
Bezplatne od inak prepojenej osoby	17	35,40
Prenajaté priestory za zvýhodnené nájomné od inak prepojenej osoby	14	28
Vlastné priestory	10	20,80
Bezplatne v priestoroch zriaďovateľa	10	21,30
Bezplatne v priestoroch objednávateľa aktivít	10	20,80
Nemáme žiadne priestory a ani to nie je pre naše aktivity potrebné	8	17
Prenajaté priestory za zvýhodnené nájomné od objednávateľa aktivít	7	14,90
Nemáme žiadne priestory, ale potrebovali by sme ich pre realizáciu našich aktivít	6	12,80
Prenajaté priestory za zvýhodnené nájomné od zriaďovateľa	5	10,40
Iné	1	2,10

N = 48

Online prezentácia organizácií pôsobiach v oblasti vzdelávania

Tabuľka 27 **Webové sídlo organizácií pôsobiach v oblasti vzdelávania**

Má vaša organizácia webové sídlo alebo inú formu vlastnej on-line prezentácie?	Počet	%
Máme webovú stránku pridruženú pod stránku zriaďovateľa, ale vlastný facebook (prípadne iné sociálne siete)	0	0,00
Máme len webovú stránku pridruženú pod stránku zriaďovateľa	1	1,89
Iné	2	3,77
Máme len vlastný facebook	3	5,66
Nie, nemáme webovú stránku ani facebook, či iný on-line profil	4	7,55
Máme len vlastnú webovú stránku	9	16,98
Máme vlastnú webovú stránku aj facebook (prípadne iné sociálne siete)	34	64,15
Spolu	53	100

N=53

V porovnaní s organizáciami z iných oblastí nie je v otázke ohľadom webového sídla alebo inej formy online prezentácie rozdiel. Najviac organizácií pôsobiach v oblasti vzdelávania má vlastnú webovú stránku aj facebook, prípadne iné sociálne siete (64,15 %). 16,98 % organizácií má

len vlastnú webovú stránku. Iba 7,55 % nemá webovú stránku ani facebook, či iný on-line profil. Žiadna z organizácií nemá pridruženú webovú stránku pod stránku zriaďovateľa, ale len vlastný facebook (prípadne iné sociálne siete). Vid' tabuľka 27.

6.6.8 Odporúčania v oblasti vzdelávania

Spolupráca medzi MNO v oblasti vzdelávania

Problém

Napriek tomu, že vzdelávaniu sa venuje každá tretia nezisková organizácia (primárne, resp. sekundárne) a oblasť vzdelávania patrí medzi najsilnejšie zastúpené oblasti pôsobenia neziskových organizácií, vzdelávanie nemá vytvorenú spoločnú platformu a nie je zastúpené v Komore MNO.

Organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania často nevedia o sebe a svojich aktivitách, ktoré sa vo vzdelávaní dejú alebo pripravujú. Postupujú často nekoordinovane a izolovane vo vzťahu k štátu a ostatným partnerom. Ukazuje to aj výsledok prieskumu, kde vo väčšine nie sú členmi žiadnych platforiem, asociácií alebo záujmového združenia (40,51 %).

Organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania sú na jednej strane organizačne silné. Dokazuje to zapojenie lídra, správnej rady alebo platených pracovníkov do rozhodovania o smerovaní organizácie. Zároveň, v porovnaní s inými organizáciami, organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania majú významne viac jasne definované práva a povinnosti pracovníkov organizácie. Pracovníci vo vzdelávacích organizáciách sa významne viac spolupodieľajú na rozhodovaní o jej smerovaní a aktivitách. Taktiež sú pracovníci významne viac podporovaní v ďalšom vzdelávaní.

Dáta ukazujú, že najviac organizácií v oblasti vzdelávania a najviac jej platených pracovníkov sa venuje športu. Organizácie občianskeho sektora s týmito organizáciami ako by primárne nepočítali, tieto organizácie sa tiež sami necítia súčasťou „tradičného mimovládneho sektora“, ani organizáciami, ktorých prioritnými témami sú témy spojené s podporou občianskych, demokratických a ľudskoprávných hodnôt. Tu sa určite ponúka odporúčanie na väčšiu spoluprácu a rozšírenie aktivít z oblasti vzdelávania, tak na jednej (tradičné „mimovládky“), ako aj na druhej strane (organizácie venujúce sa primárne športovým aktivitám).

Zo štúdie fókusových skupín tiež vyplýva, že vplyv na spoluprácu/nespoluprácu MNO má nielen informovanosť, ale aj dĺžka pôsobenia organizácie v danej oblasti. Tie organizácie, ktoré už dlhšiu dobu pôsobia v priestore občianskej spoločnosti, si vzťahy postupne budujú a ich spolupráca s ostatnými MNO, so štátom ako aj biznis sektorom sa postupne zlepšuje, aj keď, ako sami respondenti v štúdiu uvádzajú, veľmi pomalým tempom. Môže k tomu prispievať aj fakt rozširovania negatívnych informácií o občianskom sektore, ako aj to, že aj prostredie občianskej spoločnosti a organizácií pôsobiach v oblasti vzdelávania je prostredím tiež konkurenčným v oblasti získavania finančnej podpory, a teda spolupráca/nespolupráca je úzko spätá aj s financovaním.

Odporúčania

- Vytvorenie širšieho, udržateľného priestoru na spoluprácu, koordináciu, spoločné aktivity, diskusiu o kvalite vzdelávania, vytvorenie spoločného diskusného priestoru, platformy, zastúpenie vzdelávania v Komore MNO.
- Je potrebné, aby sa vytvorila udržateľná platforma, ktorá by bola stálym a akceptovaným reprezentantom MNO v oblasti vzdelávania a súčasne rovnocenným partnerom verejnej správy pri tvorbe verejných politík. To vyžaduje pravidelné zdroje na financovanie, na fungovanie takejto platformy, budovanie odborných a administratívnych kapacít, ktoré by boli schopné zabezpečovať odborné analýzy, vyhodnocovanie dopadov zmien, koordináciu a komunikáciu do vnútra sektora i smerom k verejnosti a partnerom. Toto odporúčanie je adresované jednak smerom ku Komore MNO, ako aj relevantným ministerstvám, ktoré disponujú istými mechanizmami alebo fondami EÚ.
- Eliminácia rozširovania negatívnych informácií o občianskom sektore ako nástroj na zlepšenie spolupráce, prostredníctvom vyššej informovanosti o aktivitách jednotlivých organizácií (zvýšenie snahy zo strany MNO o informovanie o vlastnej existencii a prezentácia aktivít).
- Zvyšovanie povedomia, informovanosti, prípadne vzdelávanie pracovníkov organizácií zo strany štátu v oblasti, možností spolupráce a výhod, spolupráce MNO v oblasti vzdelávania (spolupráca/sieťovanie MNO ako nástroj na znižovanie konkurenčného boja MNO, a tým aj vyšší potenciál na získavanie finančných prostriedkov).

Spolupráca MNO so štátnou správou

Problém

Podľa prieskumu najmenej organizácií pôsobiacich v oblasti vzdelávania spolupracuje so štátnou správou.

Napriek tomu, že spolupráca MNO so štátnou správou ako aj inými zložkami systému (súkromný sektor), sa javí ako kľúčová, respondenti a respondentky štúdie fókusových skupín to vnímajú aj cez financie, ktoré sú im poskytované z týchto zdrojov. Spoluprácu so štátnou a verejnou sférou MNO vnímajú ako komplikovanú a zložitú z pohľadu komunikácie a presvedčania, že im ide o ten istý cieľ, na druhej strane túto spoluprácu vítajú, a to aj preto, že im zvyšuje odbornosť a kredibilitu ako relevantného partnera v rámci občianskej spoločnosti. Z uvedených informácií tiež vyplýva naliehavosť vytvorenia spoločnej platformy MNO v oblasti vzdelávania, nutnosť zvyšovania povedomia nielen o oblasti, v ktorej sa MNO angažujú, ale aj zvyšovania informovanosti o vlastnej existencii, pôsobení a aktivitách.

Respondenti štúdie tiež uvádzajú, že spolupráca so štátom, či už ide o pridelovanie finančnej podpory alebo vytváranie spoločných zámerov, alebo ide o odbornú expertízu z ich strany, nie sú ich názory a podnety vnímané ako niečo cenné a relevantné, práve naopak. Ako problém v komunikácii a spolupráci je tiež uvádzaná dvojtvárnosť štátu v oficiálnej podpore a jej prezentácii v mediálnom priestore.

Odporúčania

Vytvorenie spoločnej platformy MNO v oblasti vzdelávania zastúpenej v Komore MNO ako relevantného partnera na diskusiu so štátnou správou (odporúčanie je smerom k organizáciám, o to by sa mali snažiť samé MNO) v oblasti odborných tém týkajúcich sa vzdelávania.

Prizvanie MNO v oblasti vzdelávania do diskusie zo strany štátu v prípade tvorby strategických dokumentov, legislatívy ako aj plánov rozvoja a akčných plánov štátnej politiky v oblasti vzdelávania na národnej úrovni.

Financovanie

Problém

Za posledné obdobie sa neformálne vzdelávanie financuje hlavne z európskych investičných a štrukturálnych fondov (EŠIF) a nadácií. Účastníci vzdelávania si zvykli na bezplatné vzdelávanie hračené z projektov. Pre viacerých účastníkov evokuje bezplatné vzdelávanie nezáväznú a často nezodpovednú účasť, hlavne pokiaľ ide o dlhodobějšíe vzdelávacie programy (neoznámená neúčasť na kurzoch, neplnenie si úloh a zadaní a pod.). Prijímateľ/realizátor nielenže nesie plnú zodpovednosť za výstupy projektu, ale musí z vlastných zdrojov spolufinancovať všetky projektové aktivity. Na základe aktuálnych finančných pravidiel sa účastníci nemôžu podieľať na nákladoch vzdelávania (neoprávnený príjem pre realizátora), čím klesá ich zodpovednosť pracovať systematicky a zodpovedne.

Pokiaľ porovnáme skúsenosti získavania financií z verejných a súkromných zdrojov, skôr pozitívne, alebo veľmi pozitívne skúsenosti so získavaním zdrojov z verejných zdrojov má 19,6 %, naproti tomu 56,9 % organizácií má skôr pozitívne alebo veľmi pozitívne skúsenosti so získavaním súkromných zdrojov. Menšie pozitívne skúsenosti pri získavaní verejných zdrojov vedú k predpokladu o vysokej administratívnej záťaži pri štátom manažovaných dotačných schémach. Každoročne je tento stav potvrdený aj v *Indexe udržateľnosti občianskej spoločnosti*, ktorý vydáva USAID.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti v spolupráci s Úradom podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu už niekoľko rokov realizujú spoločné aktivity zamerané na posilnenie participatívneho a transparentného riadenia fondov EÚ. Cieľom týchto aktivít je posilniť dialóg a spoluprácu štátu s odborníkmi z praxe, zástupcami mimovládnych neziskových organizácií ako aj ďalšími prijímateľmi podpory z fondov EÚ. V rámci tejto spolupráce sa realizovali rôzne prieskumy, štruktúrované rozhovory, podujatia, analýzy a ďalšie aktivity. Bolo identifikovaných viacero zásadných problémov, ktoré neziskovým organizáciám spôsobujú vážne, často aj existenčné problémy počas implementácie projektov:

- zvýšená náročnosť na administráciu
- nízka miera zavádzania zjednodušení
- zdĺhavé procesy VO, ktoré ohrozujú čerpanie EÚ fondov
- zdĺhavé procesy kontroly žiadostí o platby
- časté nedodržiavanie lehôt zo strany RO/SO pri kontrole a zúčtovaní žiadostí o platbu

- veľa úrovní kontrol a žiadna garancia nemennosti rozhodnutí (rôzne názory, zistenia)
- nízka miera flexibility a možností úprav projektov počas implementácie

Tak, ako z prieskumu, aj zo štúdie fókusových skupín vyplýva, že nedostatočné kapacity vnímajú respondenti ako priamy dôsledok poddimenzovaného financovania MNO, pričom najčastejšími problémami sú prílišná byrokracia a administratíva, ako aj komplikovaný proces pri podávaní žiadostí.

Respondenti fókusových skupín dokonca uvádzajú skúsenosti v oblasti získavania finančnej podpory zo strany štátu alebo samosprávy ako minimálne, skôr dominuje spolupráca s biznis sektorom (súkromné nadácie, podniky väčšinou so zahraničnou účasťou) a externým prostredím mimo štátu – dotácie, granty a finančné mechanizmy zo zahraničia. Na získavanie finančnej podpory zo strany štátu má tiež vplyv celkové vnímanie občianskej spoločnosti, nízka informovanosť zo strany štátu o možnostiach financovania a ich nejednotnosť, šírenie dezinformácií o MNO, ako aj vnímanie MNO ako nerovnocenného partnera.

Na Slovensku máme stovky programov, ktoré sa zameriavajú na zavádzanie inovácií do vzdelávania. K ich plnému šíreniu však bráni napríklad aj nastavenie donorov – namiesto podpory misie organizácií, donori často preferujú dávanie grantov na programy v konkrétnej téme s obmedzeným trvaním. Firemné nadácie a nadačné fondy vytvárajú grantové programy, ktoré sú v súlade s cieľmi firiem, ale nie nevyhnutne s cieľmi organizácií, ktorým dávajú granty. Organizácie preto musia každoročne žiadať o granty a nemajú stabilné financovanie na dlhšie obdobie.⁹⁶

Problémy s financovaním inovácií vo vzdelávaní môžeme zhrnúť do troch bodov:

1. krátkodobosť a malá flexibilita financovania,
2. nedostatočná diverzifikácia zdrojov organizácií,
3. konzervatívne financovanie zo strany štátu, aj zo strany súkromného sektora.

---

⁹⁶ https://www.philanthropy.org.au/images/site/misc/Tools___Resources/Publications/2015/Winter_2015_Whats_Your_Endgame.pdf

Odporúčania

- Podporovať dlhodobé tzv. inštitucionálne alebo strategické granty na podporu rozvoja kapacít mimovládnych organizácií.
- Zjednodušiť administratívne povinnosti z európskych investičných a štrukturálnych fondov (EŠIF).
- Umožniť organizáciám mimovládneho sektora spravovať časť z európskych investičných a štrukturálnych fondov, podobným spôsobom ako sú spravované napr. tzv. Nórske fondy (ACF program) alebo v minulosti tzv. Švajčiarske fondy.
- Umožniť financovanie formou globálnych grantov, a tak pomôcť zvýšeniu čerpania z európskych investičných a štrukturálnych fondov (je potrebná úprava legislatívy).
- Umožniť spolufinancovanie vzdelávania zo strany účastníkov do výšky spolufinancovania vzdelávacích aktivít ako posilnenie motivácie a zodpovednosti účastníkov.
- Sprehľadnenie finančných schém pre žiadateľov a vyššia informovanosť o vyhlásených výzvach zo strany štátu, resp. riadiacich orgánov pre jednotlivé operačné programy.
- Podpora spoločenských inovácií (nielen vo vzdelávaní) vníma dlhodobu aj európska komisia ako vhodný nástroj na riešenie sociálnych problémov.⁹⁷ V zahraničí je bežné, že do financovania sociálnych inovácií vstupuje aj štát, keďže z týchto zmien vie dokázateľne dlhodobu profitovať. Riešením je rozvinúť na Slovensku modely financovania, ako sú „pay for success“ alebo investovanie s dopadom, tzv. social impact investment. Tieto sú známe v Rakúsku, Belgicku, USA, Veľkej Británii, ale aj v Izraeli či Arménsku. V navrhovanom *Fonde na podporu sociálnych inovácií* je hlavným „investorom“ štát. Podstatou modelu je, že štát dostane financovanie naspäť nie ako finančnú protihodnotu, ale spoločenskú hodnotu. Tá z dlhodobého hľadiska prinesie finančný úžitok (šetrenie financií) pre štát, a tiež efektívnejšie/inovatívnejšie riešenie problémov spoločnosti.

---

⁹⁷ https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/innovation/social_en

Sledovanie dopadov vzdelávania

Problém

Na otázku vyhodnocovania vplyvu aktivít uviedlo najviac organizácií (21,75 %), že vyhodnocuje vplyv, iba keď to požaduje donor. Iba 3 % systematicky so všeobecnými metodikami. V porovnaní s inými organizáciami významne viac nevyhodnocujú vplyv svojich aktivít. Vzdelávanie je intervencia, ktorá by mala viesť výsledky svojho vplyvu.

Odporúčania

- Vzdelávanie je intervencia, ktorá by mala poznať výsledky svojho vplyvu. Zo strany neziskového sektora je potrebné zamerať sa na evaluáciu, hodnotenie vplyvov na cieľové skupiny a celkovo efekty (zmeny postoja) napr. pri realizácii programov tak, aby organizácie vedeli zabezpečiť naplnenie svojich cieľov, a zároveň vedeli lepšie preukázať výsledky svojej činnosti. Táto oblasť je prepojená aj na financovanie. Pri jednoznačne preukázaných výsledkoch svojich vzdelávacích aktivít bude jednoduchšie aj získavanie finančných zdrojov. Zároveň odporúčame smeruje aj k budúcim výzvam na získanie finančných prostriedkov zo strany verejnej správy, aby do skupiny oprávnených výdavkov boli zaradené aj výdavky na prieskumy a hodnotenie.
- Potrebujeme zvýšiť zručnosti pracovníkov občianskych organizácií pre sledovanie dopadu. Odporúčame vytvárať vzdelávacie programy a platformy na výmenu skúseností zo sledovania dopadu, v ktorých pracovníci získajú tieto zručnosti.

Manažment organizácií

Problém

Organizácie pôsobiace v oblasti vzdelávania majú v porovnaní s inými organizáciami významne viac jasne definované práva a povinnosti pracovníkov organizácie (adjusted residual je 2,8). Zároveň významne viac sú pracovníci pred začiatkom vykonávania ich práce informovaní o organizácii a o svojej role v nej (adjusted residual je 2,5). Napriek tomu je to iba 53,70 % organizácií, ktoré majú definované práva a povinnosti pracovníkov a 50 % pracovníkov je o svojej role informovaných. Z pohľadu manažmentu je preto vo všeobecnosti pri neziskových organizáciách stále priestor na zvyšovanie kvality organizačnej kapacity. V kvalite a úrovni manažmentu vnímajú respondenti fókusových skupín

rozdiel medzi jednotlivými MNO. Rozdiel pociťujú najmä v rámci podávania a čerpania financií z grantových schém. Byrokratickú záťaž vnímajú hlavne kapacitne poddimenzované MNO, ktorá je nad rámec bežného fungovania, stojí na dobrovoľnosti výkonu manažérskych činností jej členov. Napriek tomu manažérske aktivity ako napríklad projektový manažment, event manažment a finančný manažment vykonávajú v záujme zachovania a fungovania organizácií. Najväčšou bariérou v rámci nedostatočného budovania interných kapacít, a teda profesionálneho manažmentu organizácií, je respondentmi považovaná nemožnosť nárokovať si v rámci grantových schém financie na obsadenie týchto pracovných miest, resp. nemožnosť vytvorenia plateného pracovného miesta.

Odporúčania

Verejná správa by mala podporovať a vytvárať podmienky pre vznik akceleračných a inkubačných programov pre organizácie. Manažment organizácií je súčasťou širšej organizačnej kapacity organizácií. Tú dokážu zvyšovať akceleračné a inkubačné programy pre organizácie. Popri zvyšovaní organizačnej kapacity akcelerátory a inkubátory majú efekt aj na širší ekosystém podpory organizácií. Konkrétne, pre nárast nových finančných zdrojov, ktoré môžu byť použité aj na zlepšenie manažmentu organizácií.

Manažment organizácií je úzko spätý s financovaním, ale aj so vzdelávaním pracovníkov MNO, priestor by sa mohol vytvoriť aj v spolupráci s vysokými školami, na ktorých sa manažment MNO a projektový manažment MNO vyučuje a sprístupniť tieto programy širšej cieľovej skupine (nielen študentom, ale aj pracovníkom MNO v skrátenej forme, napr. kurzov), a to minimálne zo strany štátu (resp. financovania zo strany štátu ako aj fondov EÚ) uznaním oprávnených výdavkov v rámci grantových schém aj na vzdelávanie zamestnancov MNO, nakoľko sú tieto programy finančnou, časovou aj kapacitnou záťažou pre MNO.

Dobrovoľníctvo

Problém

Vzdelávanie je dobrovoľnícky atraktívna činnosť. Organizácie v oblasti vzdelávania najviac pracujú s nepravidelnými dobrovoľníkmi, teda takými, ktorí sa venujú dobrovoľníctvu menej ako raz do mesiaca. Tu je veľký potenciál na zlepšenie práce s touto skupinou, ako s nimi viac pracovať, zapojiť ich aj do iných aktivít organizácie, napr. fundraising, a posunúť ich do kategórie pravidelných dobrovoľníkov. S tým sa spájajú väčšie nároky na ľudské zdroje organizácií, konkrétne pracovníka/

pracovníčku, ktorého/ej náplňou práce by bolo koordinovanie a manažment dobrovoľníkov. To znamená venovať sa profesionálnejšie koordinácii a manažmentu dobrovoľníkov. Z uvedeného vyplýva, že organizácie z oblasti vzdelávania si uvedomujú dôležitosť dobrovoľníkov a ich práce. Dobrovoľníci nielen, že znižujú náklady organizácie, ale vďaka nim organizácie poskytujú kvalitnejšie služby a dobrovoľníci tiež významne ovplyvňujú „image“ organizácie, zvyšujú jej kredibilitu a dôveryhodnosť v očiach verejnosti. Ako najčastejšiu prekážku pri práci s dobrovoľníkmi organizácie uvádzajú nedostatok financií. Aj keď to vyzerá ako „bludný“ kruh, potreba profesionalizácie s dobrovoľníkmi, a zároveň nedostatok financií na prácu s nimi, práve na túto oblasť by sa mali organizácie v oblasti vzdelávania zamerať. Hľadaním vhodných či už grantových, alebo iných možností, ktoré by im umožnili profesionalizovať túto oblasť. Napr. hľadať zdroje aj z oblasti capacity buildingu a súkromných zdrojov. Profesionalizácia práce s dobrovoľníkmi môže mať tak ďalšie efekty aj v podobe zlepšenia fundraisingových možností pre organizácie, napr. preklopenie časti dobrovoľníkov aj na pravidelných darcov, a iné.

Odporúčania

Podporovať ďalší rozvoj dobrovoľníctva a jeho foriem formou cielených výziev z európskych investičných a štrukturálnych fondov, ako aj ich prehľadnú databázu. Širšia osвета a podpora rôznych medzinárodných a dlhodobovo zavedených dobrovoľníckych programov, ako napr.:

- European Youth Portal (https://europa.eu/youth/EU_en) s prehľadom dobrovoľníckych programov najmä pre mladých ľudí,
- European voluntary service (<https://europeanvoluntaryservice.org/>),
- United Nations Volunteers (<https://www.unv.org/>).
- A ďalej všetky odporúčania, ktoré zazneli v kapitole dobrovoľníctvo, najmä však:
  - zaviesť pravidelný výskum v oblasti,
  - vytvoriť finančný mechanizmus na podporu dlhodobých dobrovoľníckych programov a centier,
  - podporiť dobrovoľníctvo na všetkých stupňoch vzdelávania.

Prepojenie formálneho a neformálneho vzdelávania

Problém

Podľa Karpatskej nadácie nemajú školy na NFV plánované finančné prostriedky a pretrvávajú orientácia na výkon a kvantitatívne merateľné ukazovatele. Záujem a podpora škôl sa ukazuje ako podporný faktor, problémom je pravdepodobne aj motivácia učiteľov a nízky stupeň

informovanosti o NFV a jeho formách.⁹⁸ Zároveň sa neformálne vzdelávanie objavuje v reformných dokumentoch pomerne vágne a bez konkrétnych opatrení. Zriaďovatelia síce vyjadrujú zväčša podporu, ale chýbajú konkrétnejšie opatrenia. Problém prepojenia formálneho a neformálneho vzdelávania pretrváva aj na úrovni vzdelávania dospelých (celoživotné vzdelávanie). Akreditované vzdelávacie programy celoživotného vzdelávania sú akceptované Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny SR. V rámci rekvalifikačných kurzov, resp. prípravy dospelých na trh práce, ich posudzuje rovnocenne so vzdelávacími programami formálneho vzdelávania. Problém prepojenia a akceptovania neformálneho vzdelávania je hlavne vo vzťahu k akademickej pôde.

Odporúčania

- Z výsledkov analýzy Karpatskej Nadácie⁹⁹ sa ukazuje, že je dôležité, aby zriaďovatelia škôl vytvárali vlastné podporné mechanizmy na podporu neformálneho vzdelávania (napr. samostatný fond). Zároveň, aby zriaďovatelia tlmočili požiadavky v tejto oblasti na národnú úroveň. Rolu mediátora a posilňovača zmien by mali prevziať metodicko-pedagogické centrá.
- Je potrebné do diskusií o prepájaní formálneho a neformálneho vzdelávania na národnej úrovni zapojiť MNO pôsobiace v oblasti vzdelávania prostredníctvom novovytvorenej platformy, resp. vplyvu cez Komoru MNO. Túto úlohu by mali prevziať priamo riadené organizácie Ministerstva školstva SR.

Ekonomická stránka fungovania mimovládnych neziskových organizácií a občianskych iniciatív

Problém

Na základe výskumu Analýzy socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti – časť 4.1 Občianska spoločnosť 2019 očami dospelaj populácie (reprezentatívny prieskum verejnej mienky) iba o čosi viac ako polovica respondentov

⁹⁸ https://karpatskanadacia.sk/wp-content/uploads/2020/06/Koncepcia-Schola-ludus-21_kratka-verzia.pdf

⁹⁹ https://karpatskanadacia.sk/wp-content/uploads/2020/06/Koncepcia-Schola-ludus-21_kratka-verzia.pdf

(56 %) je presvedčená o čistote a transparentnosti hospodárenia väčšiny MNO a OI, kým vyše viac ako dve pätiny respondentov (44 %) zaujali kritický (31 %) alebo vyhýbavý postoj (13 %).

Odporúčania

- Organizácie spoliehajúce sa iba na jeden zdroj financovania môžu byť v budúcnosti ohrozené. Ukázalo sa to aj počas súčasnej pandemickej situácie. Naopak, výhodu budú mať organizácie, ktoré majú diverzifikované zdroje financovania a príjmy majú zabezpečené aj prostredníctvom samofinancovania. Výpadok nastane z firemných zdrojov, preto preklenovacie obdobie môžu zachrániť organizácie inštitucionálnymi grantmi. Jedno z odporúčaní je, aby novovznikajúce Ministerstvo pre investície a regionálny rozvoj SR vyčlenilo z európskych štrukturálnych fondov časť aj na sociálne inovácie, či už vo vzdelávaní alebo v iných spoločenských oblastiach.

Hneď od začiatku a počas prvej vlny pandémie koronavírusu boli neziskové organizácie vo vzdelávaní dôležitou podporou pre učiteľov a učiteľky. Aktívne sa zapájali do ich vzdelávania a informovania ohľadom práce so žiakmi počas dištančného vzdelávania. Pripravovali online workshopy, úzko spolupracovali aj pri vzniku portálu www.ucimenadialku.sk a podieľali sa na obsahu televízneho vysielania na RTVS pre žiakov.

Na Slovensku máme desiatky občianskych organizácií, ktoré sa snažia o čiastkové či komplexné zmeny vedúce k modernému vzdelávaniu. Organizácie zlepšujú zručnosti, kompetencie a postoje mladých ľudí v neformálnom, ale aj vo formálnom vzdelávaní. Občianske organizácie pôsobiace vo vzdelávaní však neexistujú izolovane. Nevyhnutným a logickým partnerom občianskych organizácií pri zavádzaní projektov do škôl a do neformálneho vzdelávania je verejný sektor cez Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Kľúčový je aj firemný sektor pri podpore občianskych organizácií.

6.6.9 Literatúra a zdroje

<https://www.nadaciapontis.sk/wp-content/uploads/2019/11/resource-csosi-2018-report-europe-eurasia-1.pdf>
<https://acfslovakia.sk/>
<https://domov.sme.sk/c/20264182/skolska-inspektorka-problem-nie-je-v-nedostatku-slobody.html>
http://www.minedu.sk/data/files/6987_uciace_sa_slovensko.pdf
<http://www.minedu.sk/17786-sk/narodny-program-rozvoja-vychovy-a-vzdelavania/>
https://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/Sprava_z_vyskumu_2.pdf
http://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/ZS_UZP_Inkluzia_2017_2018.pdf
<https://www.ucimeprezivot.sk/>
<https://www.cestykdobrejskole.sk/959>
<https://todarozum.sk/>
<http://chcemevedietviac.sk/>
<http://osf.sk/wp-content/uploads/2019/03/PARTICIPACIA.pdf>
<http://osf.sk/pribehy/pozicny-dokument-participacia-deti-a-mladych-ludi-na-slovensku/>
<https://www.employment.gov.sk/sk/vybor-deti-mladz/>
<https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/NKSpreRPNd/dokumenty.html>
<https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/poradne-organy/ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost-sr/vybor-deti-mladz/narodny-akcny-plan-pre-deti-na-roky-2013-2017.pdf>
<https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/poradne-organy/ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost-sr/vybor-deti-mladz/priloha-c.-1.pdf>
<https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=udalosti/udalost & MasterID=55029>
Zdroje údajov z výskumu národného projektu Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti

6.6.10 Úvod – veda, výskum a vývoj

Úvodná charakteristika sledovanej oblasti

Veda je jednou z foriem osvojovania si sveta človekom, ktorej produktom sú teoreticky systematizované objektívne poznatky alebo súbor poznatkov nachádzajúcich sa v zdôvodnenom kontexte. Na vedu sa kladie požiadavka objektivity, pravdivosti a metodickosti (prípadne aj terminologickej jednoznačnosti) [1].

Vedecký výskum je vysokokvalifikovaná organizovaná odborná činnosť zameraná na získanie nových poznatkov (základný výskum), resp. na objavovanie postupov, ktorými možno využiť teoretické poznatky v praxi (aplikovaný výskum).

Realizácia výskumu si spravidla vyžaduje špecifickú technickú, materiál- nu a priestorovú vybavenosť, a tiež odborne pripravený personál.

Európsky kódex správania sa v záujme zachovania integrity vedeckého výskumu udáva, citujeme: „*vedecký výskum preniká do všetkých zložiek spoločnosti, je jej integrálnou súčasťou a jedným zo základných zdrojov jej materiálneho aj duchovného bohatstva a dosiahnutia primeranej kvality života pre všetkých občanov* [2].“ Z tohto postulátu plynú príležitosti aj pre oblasť otvorenej spoločnosti.

Pre rozvoj spoločnosti sú kľúčové podmienky vedeckého skúmania (výskumu), a následne aplikácia a využívanie výsledkov vedeckého skúmania. Aplikácia výsledkov vedeckého výskumu na použitie v živote spoločnosti sa prejavuje najčastejšie prostredníctvom zámerného a cieľového vzniku (vývoja) nových výrobkov alebo postupov – inovácií. Inovácie sú nástrojom napredovania (skvalitňovania a znásobovania) ľudskej civilizácie s odrazom v raste hospodárstva a všestranných sociálnych kontextov života človeka. Oblasť otvorenej spoločnosti je jedným z kanálov možného pôsobenia na podporu vedeckého výskumu a jeho aplikáciu do života spoločnosti.

V zmysle uvedených paradigiem bude skúmané a vyhodnocované pôsobenie zložiek občianskej spoločnosti na poli vedy, výskumu a inovácií.

Na európskej, a následne i národnej úrovni prebieha diskusia o zvyšovaní inovačnej výkonnosti, a následne hospodárskej a regionálnej konkurencieschopnosti prostredníctvom nových nástrojov a procesov. V tejto súvislosti sa začína rozvíjať a uplatňovať nástroj nazývaný **výskumný**

a inovačný ekosystém. Tento termín sa používa pre opis veľkého počtu účastníkov a zdrojov rozličného pôvodu, ktoré sú nevyhnutné k tvorbe inovácií. Toto zahŕňa podnikateľov, investorov, výskumníkov, univerzitné fakulty, výskumné inštitúcie, venture kapitalistov, ako tiež biznis developerov, a iných dodávateľov technických služieb, ako napr. účtovníkov, dizajnérov, kontraktačných výrobcov a poskytovateľov tréningov zručností a profesionálneho rozvoja [3]. Do výskumných a inovačných ekosystémov môžu byť od prípadu k prípadu zaradené aj subjekty občianskej spoločnosti, ktoré v kontexte inovácií pôsobia spravidla v pomocných a podporných polohách (rutinné práce – napr. zber dát, monitoring a pod.).

V ostatnom období sme svedkami silnejúcich inovačných trendov najmä v oblasti otvorených dát. V kontexte aktivizácie otvorenej spoločnosti sa ukazujú prípady aktivizácie nezávislých subjektov pôsobiach v kontexte digitálnych dát, ktoré zvyšujú povedomie verejnosti o transparentnosti procesov viac menej so zameraním sa na finančné toky spojené s výskumnými aktivitami.

6.6.11 Strategické dokumenty, právna úprava vedy, výskumu a vývoja

Strategické dokumenty pre oblasť vedy, výskumu a vývoja (inovácií) na Slovensku vychádzajú z medzinárodne prijatých dokumentov, ktoré na základe členstva Slovenskej republiky v Európskej únii sú pre nás záväzné a sú rozpracovaním týchto dokumentov. Základným východiskom bola **Lisabonská stratégia** (2000) [4], cieľom ktorej bolo zvýšiť dynamiku hospodárskeho a sociálneho rozvoja Európy tak, aby sa v medzinárodnom meradle zvýšila jej konkurencieschopnosť. Išlo hlavne o vybudovanie znalostnej infraštruktúry, zvýšenia inovácií, modernizácie sociálnej infraštruktúry a edukačného systému. Celkovo platí, že oblasť výskumu a vývoja (výsledkom ktorých sú inovácie), podložené kvalitným vzdelávaním, sú prostriedkom na zvýšenie hospodárskych výsledkov s odrazom v zlepšení sociálnych podmienok života.

Slovenská reakcia na Lisabonskú stratégiu sa premietla do vládou schválenej *Stratégie konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010* (Národná lisabonská stratégia) a do vzniku projektu *Minerva* ako stratégie zameranej na budovanie vedomostnej ekonomiky, v ktorej sú výskum, inovácie a vzdelávanie základnou prioritou. V nasledujúcom období na základe pravidelného monitorovania vývoja dochádzalo k aktualizácii týchto základných dokumentov, tak na európskej ako aj na národnej úrovni.

Na úrovni ústredných organov štátnej správy boli následne vypracované akčné plány príslušných štátnych inštitúcií na nimi sledovanú oblasť. V súčasnosti sú záväzné dokumenty: Stratégia Európa 2020, na národnej úrovni RIS3, Poznatkami k prosperite – Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu, schválená uznesením vlády SR č. 665/2013, ktorá stanovuje investičné a štrukturálne opatrenia pre politiku výskumu, vývoja a inovácií.

Aktuálne sa pripravuje implementácia medzinárodného dokumentu *Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj*. Bola prijatá členskými štátmi Organizácie spojených národov v roku 2015 na spoločné koordinovanie postupu pri riešení globálnych výziev.[5] Národnou reakciou na tento dokument je príprava *Vízie a stratégie Slovenska do roku 2030*, na príprave ktorej sa spolupodieľajú i subjekty mimovládnych neziskových organizácií (zverejnená na pripomienkovanie dňa 24. 6. 2019 s možnosťou verejného prerokovania dňa 11. 7. 2019 [6]), ktorá dosiaľ nie je v súčasnosti v štádiu medzirezortného pripomienkovania.

S ohľadom na to, že všetky vlády rešpektovali, že výskum a vývoj patrí medzi najdôležitejšie faktory ďalšieho rozvoja Slovenska spojeného s rastom kvality života jeho občanov (a to aj v období prípadnej hospodárskej, sociálnej, finančnej a morálnej krízy), uvedené strategické zámery sa pravidelne premietali do programových vyhlásení všetkých vlád, pričom sa aktualizovalo zameranie na priority v súlade s celoeurópskymi dokumentmi. [7]

V rámci legislatívnej podpory vedy, výskumu a vývoja bol prijatý zákon č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, ktorý je platný i v súčasnosti. Podpornú funkciu pre skvalitnenie podmienok výskumu a inovácií má tiež zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov a rad zákonov upravujúcich fungovanie inštitúcií a organizácií výskumu a vývoja (napr. zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách v znení neskorších predpisov, zákon č. 133/2002 Z. z. o Slovenskej akadémii vied v znení neskorších predpisov, zákon č. 243/2017 Z. z. o verejnej výskumnej inštitúcii a ďalšie).

Samostatnú časť v oblasti právnej úpravy výskumu a vývoja tvorí legislatíva upravujúca financovanie výskumu, vývoja a inovácií, najmä zákon č. 185/2009 Z. z. o stimuloch pre výskum a vývoj, zákon č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov, zákon č. 147/1997 Z. z. o neinvestičných fondoch a o doplnení zákona Národnej rady SR č. 207/1996 Z. z., zákon č. 523/2004

Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a ďalšie upravujúce parciálne, sektorové, rezortné alebo príležitostné zdroje financovania.

V roku 2011 vzniklo *Partnerstvo otvoreného vládnutia* (Open Government Partnership), v ktorom sa spojili predstavitelia vlád a predstavitelia/zástupcovia občianskej spoločnosti, aby vytvorili jedinečné partnerstvo s cieľom podporovať zodpovedné, transparentné a inkluzívne riadenie spoločnosti.[8] Následne bola prijatá *Deklarácia otvoreného vládnutia* (Open Government Declaration), ku ktorej sa v tom istom roku pripojilo aj Slovensko. Odvtedy pôsobí na Slovensku *Iniciatíva pre otvorené vládnutie*, ktorú koordinuje ÚSV ROS a ktorá v dvojročných cykloch pripravuje a realizuje svoje akčné plány. V nich sa usiluje formulovať/vytvárať podmienky na posilňovanie princípov otvoreného vládnutia vrátane zapájania všetkých relevantných aktérov do procesov súvisiacich s celým cyklom verejných politík, podpory transparentnosti, otvorenosti a zodpovednosti. Všetky akčné plány sú schválené vládou SR cez uznesenia vlády. V ich rámci sa sledujú aj otázky vedy a výskumu v kontexte zabezpečenia verejného prístupu k výsledkom vedy a výskumu financovaného z verejných zdrojov, či zapájania všetkých relevantných aktérov, vrátane neziskového sektora a občianskej spoločnosti do vedy a výskumu – tzv. otvorenej vedy. [9]

6.6.12 Finančná podpora, možnosti financovania

Riadenie európskeho priestoru výskumu a inovácií (bod 13. Lisabonskej stratégie, 2000) malo za následok rad krokov v rámci kooperácie výskumu a naň viazaných aktivít, vrátane ich financovania. Tak sa aktivity výskumu, vývoja a vzdelávania zaradili medzi oblasti podporované zo spoločných európskych štrukturálnych fondov prostredníctvom tzv. operačných programov (OP). Okrem samostatných OP Vzdelávanie, OP Výskum a vývoj, neskôr OP Výskum a inovácie aj ďalšie operačné programy (OP Kvalita životného prostredia, OP Ľudské zdroje, OP Integrovaná infraštruktúra, OP Efektívna verejná správa, OP Rybné hospodárstvo, Integrovaný regionálny OP, Program rozvoja vidieka SR a pod.) časť svojich fondov vyčleňujú na podporu výskumu a vývoja i relevantné vzdelávacie aktivity zamerané na rozvoj svojho obsahového portfólia. Financovanie výskumu a inovácií možno sledovať v nasledujúcich líniách:

- súkromné,
- verejné (napr. štátny rozpočet, štrukturálne rozvojové programy, rozpočty obcí a vyšších územných celkov a pod.),
- individuálne,
- nadačné (sú aj z asignácie verejných zdrojov).

Pre subjekty občianskej spoločnosti sú najjednoduchšie dostupné súkromné, individuálne a nadačné zdroje. Na čerpanie verejných zdrojov, konkrétne zo štátneho rozpočtu a štrukturálnych rozvojových fondov, na realizáciu aktivít vedy a výskumu treba splniť zákonné podmienky, ktoré organizácie z neziskového sektora nespĺňajú. Organizácie z neziskového sektora sa môžu uchádzať aj o financovanie z verejných zdrojov prostredníctvom rozpočtov obcí a vyšších územných celkov ako aj účelových fondov (napr. Fond na podporu umenia, Audiovizuálny fond a iné).

Súkromné zdroje poskytujú súkromné osoby alebo súkromné podnikateľské subjekty na účel, v rozsahu za podmienok podľa svojho individuálneho rozhodnutia. O tieto zdroje sa môžu uchádzať aj subjekty občianskej spoločnosti.

Nadačné zdroje sú typom zmiešaného financovania, kde sa kumulujú zdroje súkromné a asignácie 2 až 3 % z dane z príjmu (verejné zdroje). Tieto zdroje sú prednostne pripravené na aktivity subjektov občianskej spoločnosti.

Financovanie výskumu a vývoja sa v najväčšom rozsahu zabezpečuje prostredníctvom Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ) a ním zriadených financujúcich agentúr: Agentúra na podporu výskumu a vývoja (APVV), Vedecká grantová agentúra (VEGA), Kultúrno-edukačná grantová agentúra (KEGA), SAV a Výskumná agentúra. Ďalšie štátne zdroje na podporu výskumu a vývoja zameraného na riešenie rezortných potrieb a priorit poskytujú žiadateľom aj ostatné rezortné ministerstvá a im podliehajúce agentúry prostredníctvom zverejňovania aktuálnych výziev. [10]

O finančnú podporu vedy, výskumu a vývoja zo štátnych zdrojov sa môžu uchádzať SAV, vysoké školy a univerzity, malé a stredné podniky, aj občianske združenia, neziskové organizácie, združenia právnických osôb alebo podnikatelia, ktorí uskutočňujú výskum a vývoj, resp. ktoré sa podieľajú na výskume a vývoji s inými výskumnými organizáciami.

Od roku 2015 sa zákonom č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov umožňuje firmám (vrátane živnostníkov) pôsobiacim na Slovensku a spĺňajúcim zákonné kritériá využívať na financovanie vlastných inovácií – odpôčet výdavkov na výskum a vývoj – tzv. superodpočet. Ide o nepriamu podporu výskumu a vývoja prostredníctvom daňovej úľavy z výdavkov vynaložených na vlastné vývojové a výskumné aktivity (za zdaňovacie obdobie 2020 ide až o 200 % výdavkov vynaložených na výskum a vývoj). Tento nástroj je výlučne cielený na podporu výskumu realizačných hospodárskych aktivít dotknutých subjektov, čo v oblasti neziskového sektora predstavuje len limitované využitie.

Financovanie aktivít vývoja a inovácií (inovatívnych akčných programov) je možné získať aj prostredníctvom cielených podporných programov alebo špecifických fondov, napr. v oblasti kultúry je to Fond na podporu umenia, Európsky sociálny fond (pre oblasť sociálnych vecí a rodiny), Grantový program Anny Lindhovej, Karpatská nadácia, prípadne zo súkromných nadácií bánk (VÚB, Tatra banka, Slovenská sporiteľňa, ESET a ďalšie), výrobných a iných podnikateľských spoločností (napr. SPP, Západoslovenská energetika, Stredoslovenská energetika, Východoslovenská energetika, ESET, Orange, EPH a ďalšie). Vo všetkých zmienovaných prípadoch podpora výskumu, vývoja, inovácií je okrajovou záležitosťou, čo dokazuje aj fakt, že vo vyhľadávacom zozname Registra nadácií vedenom na MV SR sa výskum a vývoj, resp. inovácie ako účel nadácie, nevyskytuje.

6.6.13 Kľúčové otázky v danej oblasti

V problematike v oblasti vedy, výskumu a inovácií nám vystupuje do popredia niekoľko kľúčových otázok, v kontexte ktorých sme formulovali návrhy odporúčaní. Ide o nasledovné otázky:

- Aký je súčasný stav (početnosť, kapacitné možnosti – odborné, materiálne a priestorové, prípadne iné) na vykonávanie výskumu a vývoja inovácií v občianskej spoločnosti?
- Aké kroky je potrebné urobiť na podporu rozvoja vedy a výskumu realizovaného občianskou spoločnosťou?
- Čo je kľúčovou podmienkou na zlepšenie občianskej spoločnosti na podporu rozvoja výskumu a vývoja inovácií?
- Vyhovuje súčasný systém financovania výskumu a vývoja inovácií v občianskej spoločnosti?

6.6.14 Kľúčoví aktéri v oblasti

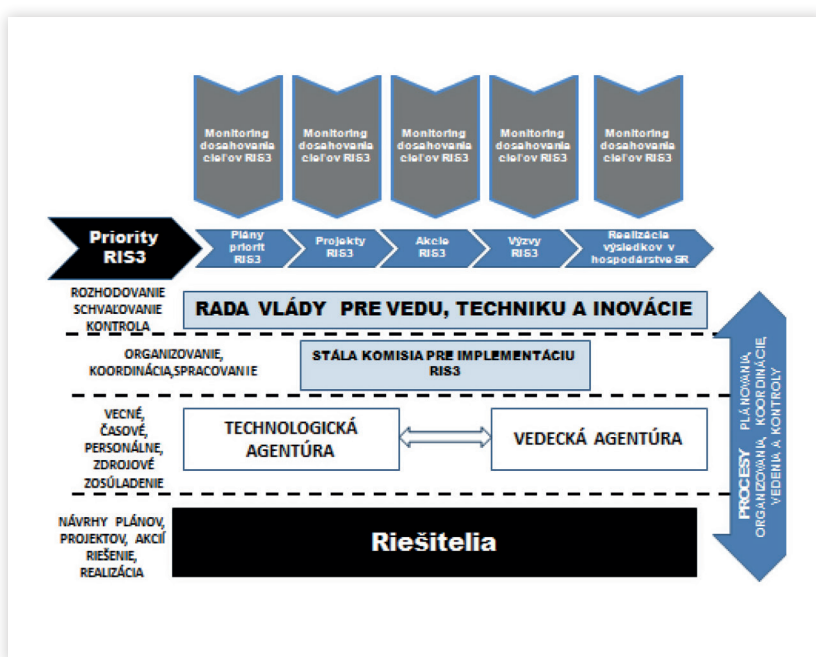
Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR je hlavným aktérom na riadenie a usmerňovanie vedy a výskumu, a zároveň je implementačnou inštitúciou RIS3 (informácie o RIS3 uvádzame nižšie).

V kontexte prijatia stratégie rozvoja inovácií bola zriadená funkcia splnomocnenca vlády pre výskum a inovácie. Od roku 2020 boli posilnené inštitúcie na podporu inovácií v kontexte regionálneho rozvoja vznikom samostatného ministerstva – Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI).

Riadiacim orgánom implementácie RIS3 SR (implementačný plán Stratégie výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky [11]) je Rada vlády Slovenskej republiky pre vedu, techniku a inovácie, ktorej prierezovým, pracovným, koordinačným a komunikačným orgánom je Stála komisia Rady vlády SR pre vedu, techniku a inovácie pre implementáciu RIS3 SR. Ďalšie poradné orgány vlády, ktoré majú vzťah k aktivitám výskumu a vývoja sú Rada vlády SR pre odborné vzdelávanie a prípravu, a tiež Rada vlády pre Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj.

Obr. 1: Základný rámec procesov riadenia vedy a inovácií v SR
Zdroj: RIS3, s. 62

Kľúčovými aktérmi v realizácii výskumu (čiastočne aj vývoja/inovácií) sú najmä: Slovenská akadémia vied a vysoké školy. Ďalej je to rad výskumných ústavov (štátnych aj neštátnych), ktoré sa venujú výskumu parciálnych sektorov, problematík života spoločnosti.

Aktéri v oblasti vývoja (inovácií) nie sú centralizovaní do kľúčových inštitúcií, ale pôsobia prakticky vo všetkých oblastiach života spoločnosti: vo výrobe, službách, školstve, športe, kultúre a iných oblastiach života spoločnosti. Inovácie výrobné/technické/technologické spravidla smerujú k niektorému zo stupňov patentovej ochrany a sú predpokladom

konkurencieschopnosti aplikátora. Spravidla si vyžadujú veľké finančné, materiálové aj organizačné zabezpečenie, preto nebývajú predmetom aktivít tretieho sektora. Inovácie v ostatných oblastiach môžu byť aj produktom organizácií tretieho sektora, no s ohľadom na veľkú roztrieštenosť tohto sektora, ich spoločenské uplatnenie je minimalizované – zvyčajne obmedzené na lokálnu komunitu.

V októbri 2012 bolo zaregistrované *Združenie výskumných organizácií neziskového sektora* (ďalej len „ZVONS“), ktorého zámerom bolo vytvoriť reprezentanta neziskového sektora v oblasti výskumu a vývoja s pomenovaním rolí neziskových inštitúcií v kontexte vedy a výskumu a na podporu aktivít svojich členov. Zámery združenia sa však nepodarilo uviesť do života a v krátkej dobe zaniklo.

Neziskový sektor sa v súčasnosti aktivizuje prevažne v oblastiach propagácie výsledkov výskumu a inovácií a pre rozvoj, využívanie a uplatňovanie „open data“ procesov. V tejto oblasti sa výrazne aktivizuje združenie, napríklad Slovensko Digital, ktoré si kladie za úlohu budovať komunity informovaných a participujúcich ľudí, ktorí sa zaujímajú o dianie v „e-Governmente“. Prezentuje sa ako ekosystém v oblasti digitálnych služieb a aktivít, fungujú na princípe platformy záujemcov, čo podporuje zvyšovanie poznania v nimi sledovaných oblastiach, avšak nepredstavuje pevnú, štruktúrovanú a lebo inak formalizovanú inštitúciu – je to prakticky záujmové združenie. Svojimi aktivitami v nimi vybraných oblastiach komplementárne optimalizujú situáciu v uplatňovaní digitálnych technológií v riadení spoločnosti (napr. pri príprave volieb zo zahraničia), žiaľ ich aktivity sú náhodné, automatizované a nesystémové. V spoločnosti aktívne pôsobia zložky občianskej spoločnosti Globsek, CVEK, CPF SGI, Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, IVO, INEKO, INESS, PONTIS a pod., predmetom ich činnosti sú prevažne prieskumy verejnej mienky, sledovanie parciálnych otázok sociologického a ekonomického charakteru, avšak nepodávajú informácie o vedeckom výskume a inováciách, a ani takýto výskum nerealizujú (nezúčastňujú sa na systémovom štátnom výskume). Ak prejdeme do konkrétností, napríklad Globsek vo svojej publikácii *Voices of Central and Eastern Europe Perceptions of democracy & governance in 10 EU countries*, a ani v iných svojich publikáciách, nesleduje otázku vedy a výskumu, ani vzťah verejnosti k nim. Ďalej nezávislý „think tank“ INESS monitoruje činnosť a financovanie verejného sektora, hodnotí efekty legislatívnych zmien, vypracováva sektorové analýzy, a tiež komentuje aktuálne ekonomické a spoločenské témy. Cieľom INESS je rozšíriť všeobecné povedomie o spôsobe fungovania trhového mechanizmu, efektov štátnych zásahov a ich dopadov na spoločnosť a životy bežných ľudí. Medzi prioritné oblasti záujmu INESS patrí daňový a odvodový systém, zdravotníctvo, monetárna

politika, problematika EÚ, regulácie a vlastnícke práva. V súčasnosti je INESS najcitovanejším ekonomickým „think tankom“ v médiách na Slovensku. Aktivity inštitútu zahŕňajú výskumnú, publikačnú, poradenskú a vzdelávaciu činnosť zameranú na riešenie aktuálnych ekonomických a spoločenských problémov z pohľadu rešpektovania vlastníckych práv ako záruky osobnej slobody a mierového spolužitia.

Ako aktéri podporujúci vedu a výskum, zvyknú sa prezentovať viaceré nadácie poskytujúce grantovú podporu projektom výskumu a inovácií (viď bod Finančná podpora). Treba však zdôrazniť, že viaceré z takto podporovaných aktivít (napr. Európska noc výskumníkov, festival vedy a techniky AMAVET, vedecké veľtrhy, Vedatour a pod.) svojím obsahom predstavujú osvetové až komerčno-propagačné aktivity, a teda spadajú viac do sektorovej oblasti Kultúra alebo Mládež, no nie sú bezprostrednou podporou praktického výskumu, resp. vývoja inovácií.

V súčasnosti na Slovensku nie je k dispozícii žiaden zdroj centralizovaných informácií ani o výskumných výsledkoch a už vôbec nie o inovačných aktivitách a ich výstupoch.

6.6.15 Významné aktivity smerujúce k rozvoju danej oblasti

- Zaradenie výskumu a vývoja (tiež vzdelávania) do systému európskych štrukturálnych a investičných fondov
- Informačná podpora výskumu a vývoja, transfer technológií – zriadenie Centra vedecko-technických informácií – CVTI (pôsobnosť v propagácii vedy)
- Zriadenie centrálného informačného portálu pre výskum, vývoj a inovácie (<https://www.vedatechnika.sk/SK/VysledkyProjektov/Stranky/VysledkyRieseniaProjektov.aspx>)
- Vytvorenie informačného systému pre oblasť vedy a výskumu SK CRIS (<https://www.skcris.sk/portal/>)
- Príprava štátnych programov výskumu a vývoja (<https://www.minedu.sk/odborny-a-koordinacny-organ-pre-pripravu-statnych-programov-vyskumu-a-vyvoja/>)
- Platforma pre politiku otvorenej vedy (<https://www.slord.sk/aktuality/zaverecna-sprava-europskej-platformy-pre-politiku-otvorenej-vedy/>)

Vyššie sú uvedené aktivity smerujúce k rozvoju danej oblasti, avšak je možné rozvoj danej oblasti podporiť nepriamo, a to osvetou vedy, výskumu

a inovácií s transferom technológií (CVTI, ZCV AURÉLIUM). V súčasnosti na tomto poli propagácie pôsobí viacero občianskych združení či neziskových organizácií ako SOVVA, AMAVET, SAIA n. o., Žijem vedu, Vedecká hračka, Veda nás baví a skupín ako Mladí vedci, Vedátor, Veda chce žiť, vrátane vedeckých portálov <https://www.euraxess.sk/en/> a dnes už neexistujúci www.spiritportal.sk, či časopis Transfer – veda, výskum, prenos technológií do praxe.

Z náhodných informácií predsa existujú ojedinelé organizácie, ktoré realizujú aktivity typu vedeckého výskumu, napr. stredoškolská odborná činnosť, ktorá sa realizuje mimo rámca formalizovaného vzdelávania na základe dobrovoľnosti a osobnej iniciatívy. Ďalším príkladom je občianske združenie Vedecká hračka, ktoré popri propagácii vedeckých poznatkov pracuje s mladými ľuďmi na vývoji nových vedeckých hračiek.

6.6.16 Výskum o danej oblasti

Z oblasti výskumu o danej oblasti je možné poukázať na materiály: Systém financovania výskumu a vývoja z verejných zdrojov v SR (spracovaná analytická správa Najvyšším kontrolným úradom SR [12]) a Identifikácia kľúčových kompetencií študentov vysokých škôl pre potreby rozvoja vedomostnej spoločnosti na Slovensku (Výskumný ústav stavebnej informatiky, Košice, 2009) [13].

Okrem iného uvádzame SK CRIS – informačný systém pre oblasť vedy a výskumu, ktorý obsahuje údaje o projektoch financovaných z verejných zdrojov, o ich výsledkoch, register organizácií výskumu a vývoja, personálnu databázu výskumníkov, administráciu hodnotenia spôsobilosti vykonávať VaV a štatistické zisťovanie výskumno-vývojového potenciálu (<https://www.skcris.sk/portal/web/guest/home-about>) [14]. Prebiehal zber dát (3. 6 – 31. 7. 2019), avšak týkal iba organizácií oslovených Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR ako riadiaci orgán operačného programu Výskum a inovácie v spolupráci s výskumnou agentúrou ako sprostredkovateľským orgánom OP Val dňa 14. 8. 2018 vyhlásili 5 výziev na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok **na podporu dlhodobého strategického výskumu v jednotlivých doménach inteligentnej špecializácie RIS3 SK**. Výzvy boli uzavreté 29. marca 2019, keď bolo podaných 63 žiadostí o poskytnutie NFP:

- 7 žiadostí o NFP v rámci domény Dopravné prostriedky pre 21. storočie
- 22 žiadostí o NFP v rámci domény Priemysel pre 21. storočie

- 11 žiadostí o NFP v rámci domény Zdravé potraviny a životné prostredie
- 13 žiadostí o NFP v rámci domény Digitálne Slovensko a kreatívny priemysel
- 10 žiadostí o NFP v rámci domény Zdravie obyvateľstva a zdravotnícke technológie

Po prvý raz bol zverejnený zoznam predložených žiadostí, vrátane zloženia výskumných konzorcií.

V rámci podporených výskumných projektov všetkých agentúr MŠV-VaŠ sa riešilo niekoľko projektov venovaných aj otázkam/podmienkam vzdelávania, výskumu a inovácií na Slovensku. O ich priemete do života však nie sú dostupné informácie.

6.6.17 Literatúra a zdroje

- [1] <https://sk.wikipedia.org/wiki/Veda>, [10. 7. 2019].
- [2] https://sk.wikipedia.org/wiki/Vedeck%C3%BD_v%C3%BDskum, [10. 7. 2019].
- [3] <https://www.uvptechicom.sk/pomozu-slovenskej-vede-inovacne-ekosystemy/>, [10. 7. 2019].
- [4] https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00100-r1.en0.htm, [10. 7. 2019].
- [5] <https://www.vicepremier.gov.sk/sekcie/investicie/agenda-2030/index.html>, [10. 7. 2019].
- [6] https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=vizia-a-strategia-rozvoja-slovenska-do-roku-2030-zverejnená-na-pripomienkovanie, [10. 7. 2019].
<https://www.vicepremier.gov.sk/aktuality/investicie/oznamenie-o-zverejneni-navhu-strategickeho-dokumentu-a-spravy-o-hodnoteni-strategickeho-dokumentu-vizia-a-strategia-rozvoja-slovenska-do-roku-2030-a-informacia-o-ich-verejnom-prero/>, [10. 7. 2019].
- [7] <https://www.vlada.gov.sk/historia-vlad-sr/>, [10. 7. 2019].
<https://www.vlada.gov.sk/programove-vyhlasenie-vlady-sr-na-roky-2012-2016/>
<https://www.vlada.gov.sk/programove-vyhlasenie-vlady-sr-na-obdobie-rokov-2010-2014/>
https://www.vlada.gov.sk/data/files/979_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-04-07-2006-do-08-07-2010.pdf
https://www.vlada.gov.sk/data/files/980_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-16-10-2002-do-04-07-2006-.pdf
https://www.vlada.gov.sk/data/files/981_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-30-10-1998-do-15-10-2002.pdf
https://www.nrsr.sk/dl/Browser/DsDocumentVariant?documentVariantId=20170&fileName=nav_0074.pdf&ext=pdf
- [8] <https://www.opengovpartnership.org/about/>, [10. 7. 2019].
- [9] https://www.minv.sk/?ros_ogp, [10. 7. 2019].
- [10] <https://www.nku.gov.sk/documents/10157/c91c662a-d46e-467a-a0e9-3844f2a3a2da>, [10. 7. 2019].
- [11] <https://www.vicepremier.gov.sk/sekcie/cko/strategia-vyskumu-a-inovacii-pre-inteligentnu-specializaciu-sr/implementacny-plan-ris3/index.html>, [10. 7. 2019].
<https://www.vicepremier.gov.sk/wp-content/uploads/2018/10/SK-1.pdf>, [10. 7. 2019].
- [12] ČOPÁK, M. – JURIOVÁ, J. – RAJNÁK, M.: Systém financovania výskumu a vývoja z verejných zdrojov v SR. Analytická správa. Najvyšší kontrolný úrad SR, 2018 <https://www.nku.gov.sk/documents/10157/c91c662a-d46e-467a-a0e9-3844f2a3a2da>, [10. 7. 2019].
- [13] Identifikácia kľúčových kompetencií študentov vysokých škôl pre potreby rozvoja vedomostnej spoločnosti na Slovensku. VUSI, s. r. o., Košice, 2009 – 2011 <https://www.vedatechnika.sk/SK/stimuly/Documents/Stimuly%20VUSI%20%20prezentacia%20projektu%20a%20doplnenie%20vysledkov%20za%20rok%202010.pdf>, [10. 7. 2019].
- [14] <https://www.skcris.sk/portal/>, [10. 7. 2019].

Agenda 2030 <https://www.vicepremier.gov.sk/sekcie/investicie/agenda-2030/index.html>, [10. 7. 2019]

CIP VVI: <https://www.vedatechnika.sk/SK/VysledkyProjektov/Stranky/VysledkyRieseniaProjektov.aspx>, [10. 7. 2019]

RIS3 Poznatkami k prosperite – Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky <https://www.opvai.sk/ris3/>, [10. 7. 2019]

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR uzavrelo výzvy na podporu dlhodobého strategického výskumu <https://www.opvai.sk/aktuality/ministerstvo-%C5%A1kolstva-vedy-v%C3%BDskumua-%C5%A1portu-sr-ako-riadiaci-org%C3%A1n-opera%C4%8Dn%C3%A9ho-programu-v%C3%BDskum-a-inov%C3%A1cie-v-spolupr%C3%A1ci-s-v%C3%BDskumnou-agent%C3%BArou-ako-sprostredkovate%C4%BEsk%C3%BDm-org%C3%A1nom/>, [10. 7. 2019]

Zdroje údajov z výskumu národného projektu Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti

6.6.18 Výsledky

Z celkového počtu mimovládnych organizácií, ktoré boli zaradené do výskumu, označilo ako primárnu oblasť svojho pôsobenia vedu, výskum a vývoj 6 organizácií, čo predstavuje 0,8 % z celkového počtu organizácií zapojených do výskumu.

V prípade, že do počtu organizácií pôsobiach v tejto oblasti zahrnieme aj organizácie, ktoré si oblasť vedy, výskumu a vývoja nezvolili ako primárnu oblasť pôsobenia, v tejto oblasti pôsobí z celkového počtu organizácií 66, čo predstavuje 8,5 %.

Uvedomujúc si výsledky výskumu na základe dotazníkového prieskumu zodpovedaného mimovládnymi organizáciami spadajúcimi do oblasti vedy, výskumu a inovácií, príliš málo respondentov (6) (nie všetci z respondentov zodpovedali na každú otázku, v niektorých prípadoch zodpovedali dvaja, prípadne iba jeden respondent, či ani jeden), výsledky vnímame ako ilustračné, nezobrazujú skutočný stav vo vzťahu k vyhodnocovanému celku prieskumu a nemajú všeobecnú platnosť pre sledovanú oblasť vedy, výskumu a vývoja (inovácií). S ohľadom na malý počet respondentov v porovnaní s mimovládnymi neziskovými organizáciami v iných oblastiach, sektor mimovládnych neziskových organizácií pôsobiach v oblasti vedy, výskumu a inováciách, takmer vo všetkých otázkach dotazníka vykazoval štatisticky významný rozdiel. Opäť tu vystáva otázka validity ohľadom malého počtu respondentov reprezentujúcich oblasť vedy, výskumu a inovácií v porovnaní s mimovládnymi organizáciami z iných oblastí.

Okrem iného treba uviesť, že realizovaný výskum ako taký (v podobe dotazníkového prieskumu), nepreukázal odborné kapacity a ani ich kvalifikačnú a odbornú štruktúru naprieč celým spektrom mimovládnych organizácií (zo všetkých definovaných oblastí, nielen v oblasti vedy, výskumu a vývoja (inovácií), a tiež nepreukázal ani zameranie mimovládnych organizácií v oblasti vedy, výskumu a vývoja (inovácií), v ktorom by mohli tieto organizácie pôsobiť. Okrem týchto kapacít nepreukázal ani disponibilitu s priestorovými či materiálnymi kapacitami. I tieto výsledky podporujú vyslovené tézy o danom sektore mimovládnych organizácií (nielen oblasť vedy, výskumu a vývoja (inovácií)), že v súčasnosti na realizáciu vedy a výskumu má neziskový sektor veľmi limitovaný potenciál. Výsledky podľa osobného doplnkového (textu autoriek) veľmi limitovaného predbežného (orientačného) zisťovania aktuálnej situácie prostredníctvom internetu naznačilo pôsobenie ojedinelých jednotiek z neziskového sektora v oblasti propagácie výsledkov vedy a ekológie, ktoré sa zvyknú prezentovať ako realizácia vedy a výskumu prostredníctvom

neziskového sektora. Tieto výsledky nemajú však charakter systémovej výskumnej práce, nemajú výstupy uznávané vo vedeckých kruhoch (nemajú výstupy v karentovaných časopisoch, nemajú výstupy inovačného charakteru, prípadne patenty a pod.). Ak sa v procesoch systémových výskumných prác využijú sily z neziskového sektora, väčšinou sú nekvalifikované, vyžadujú si dozor, t. j. sú využiteľné len na nekvalifikované práce. Podľa Valentovho inovačného spektra v treťom sektore sa nepreukázali výsledky pokroku inovácií (ani procesne, a ani produktovo). Aj napriek malému počtu respondentov v dotazníkovom prieskume a z neho získaných údajov, sú tieto výsledky inšpiratívne k zamysleniu, čo bližšie popisujeme v diskusii.

K výsledkom možno uviesť, že výskum a inovácie prevažne nie sú súčasťou fókusových aktivít neziskových organizácií. V ich prípade ide iba o okrajovú záležitosť. Aj v týchto prípadoch sú to najmä prieskumy, lepšie povedané, mapovanie vybraných faktorov z danej oblasti a zisťovanie postojov k činnostiam a vnímaniu organizácií, v ktorej neziskové organizácie pôsobia. Takto získané informácie nemajú inovačný charakter, ale poukazujú na aktuálny skutkový stav vecí a javu. Avšak i takéto informácie sú potrebné k analýzam stavu a k návrhom vylepšení. Či budú takéto návrhy prínosom a budú mať inovačný charakter, je nutné vždy opakovane komparatívne diagnostikovať na vzorkách pôvodných a na vzorkách s vylepšeniami (inováciami). V súčasnej praxi neziskových organizácií sa uvedené nedeje z viacerých kapacitných dôvodov.

Podľa informácií aj z jednotlivých sektorových rád realizovaného projektu z oblasti výskumu prevažujú výskumné aktivity o sektoroch ako takých, nie však o výskume, ktorý má a mal by inovačný charakter.

Z výsledkov výskumu fókusových skupín, ktorý prebiehal ako súčasť tohto projektu, nevystupujú konkrétne dáta o neziskových organizáciách v oblasti vedy, výskumu a vývoja (inovácií) na to, aby sa dali jednak sektor a i oblasť sektora veda, výskum a vývoj (inovácii) zhodnotiť z pohľadu občianskej spoločnosti. Výsledky poskytujú však informácie, ktoré sa zameriavajú na komplexnejšie vnímanie občianskej spoločnosti z pohľadu postojov, vzťahov, väzieb a pod., nie však o konkrétnych jednotkách neziskových organizácií, ktoré sa realizujú v sektore vedy, výskumu a vývoja (inovácií).

Materiál výskumu Analýzy socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti – časť 4.1 Občianska spoločnosť 2019 očami dospeléj populácie (reprezentatívny prieskum verejnej mienky) a v ňom prezentovaných výstupov zo zdrojov: Inštitút pre verejné otázky, 2003, 2005, 2016 a ÚSV ROS 2019, ako súčasť tohto

projektu, ktorý sme analyzovali vo vzťahu k oblasti vedy, výskumu a vývoja (inovácií) opakovane neposkytuje konkrétne dáta na zhodnotenie neziskových organizácií v oblasti vedy, výskumu a vývoja (inovácií), ale v súvzťažnosti s neziskovými organizáciami vedy, výskumu a vývoja (inovácií) možno uviesť nasledovné:

- Vedu, výskum a vývoj (inovácie) vo všeobecnosti verejnosť vôbec nevníma, a teda ho nepovažuje ako za najzávažnejšie problémy v spoločnosti, hoci nízku kvalitu školstva a vzdelávania, ktoré majú určitú previazanosť s vedou, vidí ako jeden z najzávažnejších problémov v spoločnosti. Pri uvedení iba troch najzávažnejších problémov spoločnosti sa nízka kvalita školstva a vzdelávania vytráca a nevystupuje už ako podstatná.
- Pojmy ako mimovládna, nezisková či neštátna organizácia, občianske združenie, nadácia, tretí sektor neasociujú, že takouto organizáciou môže byť vedecká, výskumná a inovačná organizácia.
- Na uvedených priečkach rebríčka, konkrétne mimovládne organizácie, ktoré pôsobia na Slovensku, sa neuvádza ani jedna organizácia z oblasti vedy, výskumu a inovácií, ktorá by bola „viditeľná“ v spoločnosti, i keď v prípade takýchto organizácií ide iba o jednotky. Bežná verejnosť si na takéto konkrétne mimovládne organizácie nedokáže ani spomenúť.
- Podľa rebríčka mimovládnych organizácií podľa užitočnosti sa uvádza, že podporovať rozvoj vzdelávania a vedy je na 67 % užitočné. Táto informácia síce pracuje už s vedou, ale na zhodnotenie užitočnosti podpory neziskových organizácií zo sektora vedy, výskumu a vývoja (inovácií) táto informácia nemá výpovednú hodnotu. Vývoj hodnotenia mimovládnych organizácií podľa užitočnosti opäť nemá výpovednú hodnotu, nakoľko veda je v spojení so vzdelávaním, a nie samostatne.
- Podľa podmienenosti hodnotenia užitočnosti mimovládnych neziskových organizácií sociodemografickými a názorovými charakteristikami respondentov názor „podporovať rozvoj vzdelávania a vedy“ je u ľudí s vyšším vzdelaním.
- Vývoj podielu dobrovoľníkov v jednotlivých oblastiach počas predchádzajúcich 12 mesiacov ukazuje pomerne vyššie percento, avšak veda je v jednom balíku „Školstvo, vzdelávanie a veda“, t. j. nepreukazuje potenciál aktívny vo vede alebo výskume.
- V otázke venovania sa počas posledných 12 mesiacov dobrovoľníckej neplatennej práci pre nejakú organizáciu alebo jej prostredníctvom, pre oblasť organizácií vedy, výskumu a inovácií je podiel z celej dospeléj populácie 9 % a podiel z dobrovoľníkov 25 %. Problémom zaujatia stanoviska je, že „Školstvo, vzdelávanie a veda“ sú v jednom balíku, t. j. nepreukazuje sa potenciál aktívny vo vede alebo výskume.
- Zo zoznamu „Vzdelávacie a vedecké spoločnosti“ členstvo v ostatnom roku uvádza iba jedna jednotka respondentov.

Na záver analýzy predložených výsledkov výskumu možno konštatovať, že z daných výsledkov výskumu nemáme relevantný údaj o veľkosti súboru neziskových organizácií pôsobiacich v oblasti vedy, výskumu a vývoja, a tiež ďalšie údaje, na základe ktorých by sme mohli mimovládne organizácie pôsobiace v sektore vedy, výskumu a vývoja (inovácií) relevantne zhodnotiť.

Aj napriek nízkemu počtu respondentov (vplyv na validitu výsledkov v oblasti vedy, výskumu a vývoja (inovácií)) v dotazníkovom prieskume v súvislosti s mimovládnyimi organizáciami pôsobiacimi v oblasti vedy, výskumu a vývoja (inovácií) uvádzame nasledovné skutočnosti, ktoré z neho vzišli:

- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja sa v najväčšej miere zameriavajú na cieľovú skupinu dospelých ľudí od 31 do 50 rokov.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja sa v najväčšej miere zameriavajú z hľadiska štruktúry podľa špecifik cieľovej skupiny na verejnosť bez špecifického znevýhodnenia, nasledujú iné cieľové skupiny podľa štruktúry špecifik a rôzne organizácie.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja uviedli, že v najväčšej miere v primárnej cieľovej skupine počet ľudí/zvierat/iných organizácií sa v cieľovej skupine za dané obdobie nemení a následne uviedli, že počet ľudí/zvierat/iných organizácií v cieľovej skupine za dané obdobie rastie.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v najväčšej miere svoju pôsobnosť za posledné tri roky (2016 – 2018) zameriavajú na celoslovenskú (štátnu) pôsobnosť, následne sa rovnako v menšej miere zameriavajú na pôsobnosť miestnu (obec, resp. okres) a na pôsobnosť v rámci viacerých regiónov (viac ako jeden región).
- V organizáciách hlásiacich sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja sa platení a neplatení pracovníci realizovali v najväčšej miere najmä v aktivitách: vzdelávanie, lektorská činnosť, realizácia vzdelávania, školení, neformálne vzdelávanie (neplatení pracovníci), výskum a vývoj (neplatení pracovníci), účasť na verejnom rozhodovaní pri riešení verejných problémov, záujmov a/alebo na vytváraní politík na miestnej, regionálnej, národnej a európskej úrovni (neplatení pracovníci).
- Charakter aktivít organizácií hlásiacich sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja sa v najväčšej miere nemenil – organizácie v oblasti vedy, výskumu a vývoja realizujú tie isté aktivity nepretržite od svojho vzniku, pričom ich charakter sa nezmenil.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v vedy, výskumu a vývoja v najväčšej miere vyhodnocujú prínos/vplyv svojich aktivít systematicky, majú na to vlastné nástroje.

- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v vedy, výskumu a vývoja sa v najväčšej miere zameriavajú na rozsah cieľovej skupiny – širokej verejnosti, verejnosti bez obmedzenia, a následne na okruh ľudí/komunitu na základe geografického hľadiska (v blízkosti vašej organizácie).
- Organizáciám hlásiacim sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja sa v najväčšej miere darí naplňovať pôvodné motivácie, motivácie, pre ktoré organizácia v oblasti vedy, výskumu a vývoja vznikla v rozsahu 41 – 60 %.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja sú z uvedených možností v najväčšej miere registrovaným členom medzinárodnej asociácie, platformy alebo záujmového združenia.
- Kruskal – Wallisov test zachytenia hlavných prekážok v dosahovaní cieľov ukázal, že respondenti (organizácie v oblasti vedy, výskumu a vývoja) dávali najväčšie prekážky podľa Mean Rank v nasledovných hlavných prekážkach v dosahovaní cieľov, ktorými v tomto prípade sú: legislatívne prekážky, nedostatočná spolupráca so zamestnancami štátnej/verejnej správy, nezáujem verejnosti, prípadne skupín obyvateľstva, nezáujem médií, prekážky spôsobené nedostatkom spolupráce štátnej správy a samosprávy, konflikty vo vnútri organizácie, nepochopenie poslania/práce MNO verejnosťou a inými sektormi a korupcia a klientelizmus.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili legislatívne prekážky v najväčšej miere ako veľmi významné.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili administratívne prekážky v najväčšej miere ako skôr nevýznamné, a tiež ako ani významné, ani nevýznamné.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili nedostatočnú spoluprácu so zamestnancami štátnej/verejnej správy v najväčšej miere za ako ani významné, ani nevýznamné.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili nedostatok financií v najväčšej miere za ako skôr významné.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili nedostatok ľudí v organizácii (zamestnancov aj dobrovoľníkov) v najväčšej miere ako ani významné, ani nevýznamné.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili nízke finančné ohodnotenie práce v najväčšej miere ako ani významné, ani nevýznamné.

- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili vysokú fluktuáciu pracovníkov v najväčšej miere ako úplne nevýznamnú.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili potrebnú „širokospektrálnosť“ pracovníka, kumuláciu pracovných činností u pracovníkov v najväčšej miere ako za úplne nevýznamné a za skôr významné.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili nedostatočné zručnosti pracovníkov v najväčšej miere ako za úplne nevýznamné a za skôr nevýznamné.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili nezáujem verejnosti, prípadne skupín obyvateľstva v najväčšej miere ako za skôr významné.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili nezáujem médií v najväčšej miere ako za ani významné, ani nevýznamné.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili nedostatok materiálno-technického zabezpečenia v najväčšej miere ako za ani významné, ani nevýznamné.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili nedostatok času venovať sa aktivitám popri hlavnom zamestnaní v najväčšej miere ako za ani významné, ani nevýznamné.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili prekážky spôsobené nedostatkom spolupráce štátnej správy a samosprávy v najväčšej miere ako za ani významné, ani nevýznamné.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili prekážky spôsobené nedostatkom spolupráce medzi ministerstvami v najväčšej miere ako za ani významné, ani nevýznamné, nasleduje hodnotenie v početnosti prekážok spôsobených nedostatkom spolupráce medzi ministerstvami ako skôr nevýznamné.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili konflikty vo vnútri organizácie v najväčšej miere ako za úplne nevýznamné a skôr nevýznamné.

- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili nepochopenie poslania/práce MNO verejnosťou a inými sektormi v najväčšej miere ako za ani významné, ani nevýznamné.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v súvislosti s hlavnými prekážkami v dosahovaní svojich cieľov hodnotili korupciu a klientelizmus v najväčšej miere ako za úplne nevýznamné a skôr nevýznamné.

S otázkou zapojenia osôb do rozhodovania o smerovaní organizácie, jej cieľoch, aktivitách, projektoch a pod. v mimovládnych organizáciách hlásiacich sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja sa respondenti vysporiadali nasledovne:

- Osoba „líder/vedúca osoba“ je v organizáciách hlásiacich sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja zapojená do rozhodovania o smerovaní organizácie, jej cieľoch, aktivitách, projektoch a pod. podľa hodnotenia organizácií v oblasti vedy, výskumu a vývoja v škálovom výbere v najväčšej miere ako vo veľmi vysokej miere (80 %) zapojenia.
- Správna rada alebo obdobný rozhodovací orgán je v organizáciách hlásiacich sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja zapojená do rozhodovania o smerovaní organizácie, jej cieľoch, aktivitách, projektoch a pod. podľa hodnotenia organizácií v oblasti vedy, výskumu a vývoja v škálovom výbere v najväčšej miere ako vo veľmi vysokej miere (40 %) zapojenia.
- Platení pracovníci organizácie sú v organizáciách hlásiacich sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja zapojení do rozhodovania o smerovaní organizácie, jej cieľoch, aktivitách, projektoch a pod. podľa hodnotenia organizácií v oblasti vedy, výskumu a vývoja v škálovom výbere v najväčšej miere ako vo vysokej miere (40 %) zapojenia.
- Členovia organizácie, ktorí nie sú súčasťou užšieho rozhodovacieho orgánu (t. j. správnej rady alebo obdobného rozhodovacieho orgánu) sú v organizáciách hlásiacich sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja zapojení do rozhodovania o smerovaní organizácie, jej cieľoch, aktivitách, projektoch a pod. podľa hodnotenia organizácií v oblasti vedy, výskumu a vývoja v škálovom výbere majú zhodné hodnotenia v zastúpení členovia organizácie, ktorí nie sú súčasťou užšieho rozhodovacieho orgánu (t. j. správnej rady alebo obdobného rozhodovacieho orgánu) s rovnakou početnosťou (20 %) v celej škále miery zapojenia.
- Dobrovoľníci sú v organizáciách hlásiacich sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja zapojení do rozhodovania o smerovaní organizácie, jej cieľoch, aktivitách, projektoch a pod. podľa hodnotenia

organizácií v oblasti vedy, výskumu a vývoja v škálovom výbere v najväčšej miere ako vo veľmi nízkej miere (40 %) zapojenia.

- Užívatelia služieb sú v organizáciách hlásiacich sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja zapojení do rozhodovania o smerovaní organizácie, jej cieľoch, aktivitách, projektoch a pod. podľa hodnotenia organizácií v oblasti vedy, výskumu a vývoja v škálovom výbere v najväčšej miere ako vo veľmi nízkej miere (60 %).
- V organizáciách hlásiacich sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja na otázku o prvkoch manažmentu pri platených zamestnancoch a pracovníkoch, ktorú zodpovedali dvaja respondenti, sú v najväčšej miere prítomné pri platených zamestnancoch a pracovníkoch s ohľadom na nasledovné prvky manažmentu, a to zhodne v 50 %. V organizácii máme jasne definované práva a povinnosti pracovníkov organizácie, pracovníci sú pred začiatkom vykonávania ich práce informovaní o organizácii a o svojej role v nej, noví pracovníci sú predstavení personálu a klientom, s ktorými budú prichádzať do kontaktu, pracovníkom poskytujeme potrebnú podporu pri vykonávaní ich práce, neformálne a formálne oceňujeme pracovníkov a ich prínos pre organizáciu, klientov a komunitu, máme zavedený systém hodnotenia pracovníkov v organizácii, pracovníci organizácie sa spolupodieľajú na rozhodovaní o jej smerovaní a aktivitách, podporujeme pracovníkov v ďalšom vzdelávaní (umožňujeme účasť na kurzoch, vzdelávacích podujatiach a pod.).
- Údaje k otázke ohľadom údajov o osobách, ktoré pracujú v organizácii hlásiacej sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja a podieľajú sa na zabezpečení jej služieb a aktivít v rámci pracovnoprávných vzťahov, t. j. ako zamestnanci na pracovný pomer alebo dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru za rok 2018 neuviedla žiadna z organizácií v oblasti vedy, výskumu a vývoja.
- Údaje k otázke ohľadom údajov o osobách, ktoré sa podieľajú na zabezpečení služieb a aktivít vašej organizácie za finančnú odmenu v rámci iných ako pracovnoprávných vzťahov (napríklad v rámci príkaznej, mandátnej zmluvy, zmluvy o dielo a pod.) v organizáciách v oblasti vedy, výskumu a vývoja údaje o ich počtoch za rok 2018 neuviedla žiadna z organizácií hlásiacej sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja.
- Údaje o osobách, ktoré sa podieľajú na zabezpečení a vykonávaní aktivít a služieb v mimovládnych organizáciách hlásiacich sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja bez nároku na finančnú odmenu za rok 2018 sa vyjadroval iba jeden respondent, otázku nemožno zhodnotiť a adekvátne interpretovať.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja z hľadiska zapájania vybraných kategórií dobrovoľníkov, zapájajú nepravidelných dobrovoľníkov (pomáhajú menej ako raz mesačne) vo väčšej miere. Otázku zodpovedala polovica respondentov.

- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v najväčšej miere uviedli, že počet dobrovoľníkov, s ktorými spolupracujú je úplne dostatočný, skôr dostatočný a úplne nedostatočný, a to zhodne v rovnakom percentuálnom zhodnotení. Otázku zodpovedala polovica respondentov.
- Vyjadrenie súhlasu/nesúhlasu s danými výroky vo vzťahu k prínosu dobrovoľníkov pre mimovládne organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja nemožno zhodnotiť a adekvátne interpretovať – vyjadrili sa 1 až 2 respondenti.
- Problém vybraných skutočností a ich miera vzťahujúca sa na spoluprácu s dobrovoľníkmi mimovládnych organizácií hlásiacich sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja nemožno zhodnotiť a adekvátne interpretovať – vyjadrili sa 1 až 2 respondenti.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v najväčšej miere neuvažovali a ani neuvažujú v kontexte novovzniknutej legislatívy (v roku 2018) o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch o získaní štatútu registrovaného sociálneho podniku (100 %). Úvahy a o získaní štatútu registrovaného sociálneho podniku sú bez zastúpenia. Vyjadrili sa 4 respondenti.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v najväčšej miere disponujú priestorovými možnosťami realizácie aktivít vo vlastných priestoroch (50 %) a rovnako tiež v najväčšej miere nemajú žiadne priestory, ale potrebovali by ich pre realizáciu svojich aktivít (50 %). Vyjadrili sa 4 respondenti.
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja majú v najväčšej miere zhodne zastúpené dve formy on-line prezentácie, a to: formou len vlastnej webovej stránky (50 %) a formou vlastnej webovej stránky aj facebooku (prípadne inej sociálnej siete) (50 %). Vyjadrili sa 4 respondenti.
- Majú skúsenosti so získavaním zdrojov mimovládnymi organizáciami hlásiacimi sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja (vyjadrili sa 3 až 4 respondenti).
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja svoje skúsenosti so získavaním verejných zdrojov zo Slovenska v najväčšej miere hodnotili ako: 3 – ani negatívne, ani pozitívne (50 %).
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja svoje skúsenosti so získavaním verejných zdrojov zo zahraničia v najväčšej miere hodnotili ako: 3 – ani negatívne, ani pozitívne (66,7 %).
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja svoje skúsenosti so získavaním súkromných zdrojov zo Slovenska v najväčšej miere hodnotili ako: 3 – ani negatívne, ani pozitívne (50 %) a zhodne ako 2 – skôr negatívne (50 %).
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja svoje skúsenosti so získavaním súkromných zdrojov zo zahraničia v najväčšej miere hodnotili ako: 2 – skôr negatívne (66,7 %).

- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja svoje skúsenosti v získavaní príjmov z vlastnej činnosti v najväčšej miere hodnotili ako: 3 – ani negatívne, ani pozitívne (75 %).
- Organizácie hlásiace sa k pôsobeniu v oblasti vedy, výskumu a vývoja v najväčšej miere nevykonávajú audit (100 %). Bez zastúpenia početnosti: ako povinný audit zo zákona (0 %) a dobrovoľný audit (0 %). Vyjadrili sa 4 respondenti.

6.6.19 Odporúčania v oblasti vedy, výskumu a vývoja

K zisteniam a výsledkom prieskumu organizácií neziskového sektora v oblasti vedy, výskumu a vývoja:

Z údajov získaných dotazníkovým prieskumom vykonaným v rámci tohto projektu sa ukazuje niekoľko zamysleniahodných aj podnetných faktorov.

1. Veda, výskum a vývoj (inovácie) sú v škále aktivít neziskového sektora výrazne okrajovou záležitosťou. Tento fakt je pochopiteľný z viacerých dôvodov:

- Realizácia vedeckých aktivít, či už je to výskum alebo vývoj smerujúci k tvorbe inovácií, je vždy podmienená disponibilitou špecifickej materiálnej a technologickej základe (infraštruktúry), ktorej vybudovanie, údržba a technologická aktualizácia predstavujú ekonomicky náročné investície dlhodobého charakteru. Výrazne prevažná časť týchto investícií pochádza z verejných zdrojov (štátnych, európskych). Na primerane funkčné využívanie tejto infraštruktúry sú zriadené inštitucionalizované výskumné a vývojové organizácie (najčastejšie štátne a verejné – napr. SAV, špecializované výskumné ústavy, univerzity), ktoré sú poverené zodpovednosťou za ich využívanie. Výskumná infraštruktúra vybudovaná zo súkromných zdrojov slúži na pokrytie výskumných/vývojových potrieb jej investora, ktorý monitoruje jej využívanie a efektívnosť.
- Prístup mimo inštitucionálnych aktérov k využívaniu výskumnej infraštruktúry akéhokoľvek pôvodu (štátneho alebo súkromného) je limitovaný – umožnený výlučne na základe zmluvných vzťahov a spravidla na vybrané aktivity.
- Neziskový sektor, ktorý spravidla nemá inštitucionalizovanú štruktúru podloženú zodpovednostnou hierarchiou, prístup k využívaniu výskumnej infraštruktúry má obmedzený v súlade s prevádzkovými podmienkami konkrétnej výskumnej inštitúcie. (V ostatnom

období sa priestor na umožnenie prístupu k výskumnej infraštruktúre aj pre aktérov z neziskového sektora vytvára prostredníctvom inštitucionalizácie výskumných ekosystémov.) Obmedzený prístup aktérov neziskového sektora k výskumnej infraštruktúre je závažným faktorom, že aktivitám vedy, výskumu a vývoja sa organizácie neziskového sektora venujú len veľmi okrajovo.

- 2. Nedostatočná validita výsledkov pre organizácie pôsobiace v oblasti vedy, výskumu a vývoja (inovácií):** Z celkového počtu mimovládnych organizácií, ktoré boli zaradené do výskumu, označilo ako primárnu oblasť svojho pôsobenia vedu, výskum a vývoj 6 organizácií, čo predstavuje **0,8 % z celkového počtu organizácií zapojených do výskumu**. V rámci vyhodnocovacieho procesu výskumu boli z hodnotiacej škály eliminované odpovede týkajúce sa finančných tokov respondentov, čo zamedzilo indikovať váhu výpovede koreláciou k finančnej sile respondenta (organizátori dotazníkového prieskumu neakceptovali návrh otázok, ktoré boli orientované na zistenie údajov relevantných k oblasti vedy, výskumu, vývoja (inovácií), preto disponibilný súbor dát neposkytol potrebné údaje na charakteristiku stavu skúmanej oblasti). Získaný podiel výpovedí je tak malý, že **váha výpovedí** získaných od respondentov je v kontexte celého výskumu **zanedbateľná a neposkytuje objektívny údaj** na formulovanie smerodajných záverov (najmä v takých indikáciách ako sú manažment platených a neplatených pracovníkov, zapájanie a prínos dobrovoľníkov, vlastné hodnotenie prínosov organizácie).

Napriek tomu z odpovedí získaných dotazníkovým prieskumom tohto projektu sa ukázalo niekoľko perspektívne podnetných poznatkov, najmä:

- a. Hybridný charakter organizácií neziskového sektora** pôsobiacich na poli vedy, výskumu a **vývoja**. Organizácie zapojené do prieskumu uvádzajú popri realizácii aktivít vedy a výskumu aj aktivity vzdelávania, lektorská činnosť, realizácia vzdelávania, školenia, neformálne vzdelávanie prostredníctvom neplatených pracovníkov v rozsahu 50 %. Uvedené údaje nezodpovedajú obsahovej profilácii vedy, výskumu a vývoja, naopak, naznačujú predpoklad, že zameranie sa na reálny vedecký výskum a vývoj v týchto organizáciách nie je dostatočné. V záujme ďalšieho rozvoja vedy, výskumu a vývoja v spoločnosti za účasti aj neziskového sektora v budúcnosti **bude potrebné identifikovať využiteľný potenciál neziskového sektora, sformulovať a zabezpečiť systémové podmienky jeho pôsobenia na tomto poli**.
- b. Systemizácia účastníkov.** S ohľadom na fakt, že produkty výskumu a vývoja majú inovačný, t. j. doteraz neštandardizovaný charakter, pričom často pôsobia pri riešení problémových situácií v spoločnosti

alebo prispievajú k zefektívneniu (vrátane ekonomických efektov) spoločenských procesov, v budúcnosti **bude potrebné systémovo riešiť motiváciu/ohodnotenie, ako aj podmienky zodpovednosti za výsledok**, resp. dopad výsledkov aktivít zapojených (platených, neplatených a dobrovoľných) pracovníkov neziskového sektora podieľajúcich sa na aktivitách vedy, výskumu a vývoja.

- c. **Angažovanosť vo veciach verejných.** Zapojené organizácie z oblasti vedy, výskumu a vývoja sa zameriavajú na riešenie verejných problémov, záujmov a/alebo na vytváraní politík na miestnej, regionálnej, národnej a európskej úrovni, pričom majú účasť na verejnom rozhodovaní. **Toto je dôležitý poznatok, svedčiaci o silnom potenciáli pre perspektívne skvalitňovanie riešenia verejných problémov a vytvárania účinných politík na všetkých úrovniach spoločnosti. V budúcnosti bude vhodné k vytváraniu verejných politík systémovo angažovať organizácie neziskového sektora z oblasti vedy, výskumu a vývoja relevantne podľa predmetu ich výskumného zamerania.**
- d. **Otvorenosť k spolupráci.** Organizácie z oblasti vedy, výskumu a vývoja pri svojich aktivitách reálne spolupracujú prakticky so všetkými skupinami subjektov spolupráce, pričom sa zameriavajú primárne na odborné väzby (odborníci, univerzity), t. j. na posilňovanie/doplňovanie odbornosti pre svoje aktivity, a zároveň na partnerstvo s ďalšími mimovládnyimi neziskovými organizáciami a verejnou správou. Existencia takejto spolupráce je sľubným potenciálom pre skvalitňovanie verejných politík a zakladá **opodstatnený dôvod na podporu aktivít tejto skupiny organizácií.**
- e. **Absencia auditu/vlastného hodnotenia.** Vykonávanie auditu v organizáciách v oblasti vedy, výskumu a vývoja neuviedli 2 respondenti, no 4, ktorí na otázku reagovali, audit nevykonávajú. Explicitne z toho možno vyvodiť, že vo všetkých 6 organizáciách vedy, výskumu a vývoja, ktoré sa zúčastnili prieskumu, sa audit nevykonáva. Aj keď samotný fakt nevykonávania auditu nie je pozitívne zistenie, s ohľadom na nízke zastúpenie skupiny organizácií v oblasti vedy, výskumu a vývoja vo vzťahu k celkovému počtu respondentov (0,8 %) výsledok nedosahuje úroveň smerodajného ukazovateľa.
- f. **Zistený fakt predstavuje motiváciu z perspektívneho hľadiska, a to jeho zohľadnenie pri tvorbe verejných politík na podporu rozvoja aktivít neziskového sektora na poli vedy, výskumu a vývoja.**
- g. **Veda, výskum a vývoj a sociálny kontext.** Z odpovedí respondentov na otázku, či uvažovali o získaní štatútu registrovaného sociálneho podniku vyplýva, že o takejto možnosti neuvažovali. Uvedený výsledok naznačuje, že motivácia aktivít v oblasti vedy, výskumu a vývoja sa nespája s charakterom sociálneho podniku. **Prekonanie tohto názoru však do budúcnosti môže byť jeden z motívov skvalitňovania verejných politík na prieniku oboch dotknutých oblastí.**

Záver

Záverom, v kontexte k realizovanému výskumu a k získaným poznatkom, ako aj v súvislosti s práve prebiehajúcou pandémiou spôsobenou koronavírusom COVID-19, treba poznamenať, že reálny potenciál a akcieschopnosť na poli vedy, výskumu a vývoja na Slovensku vôbec nie sú také slabé, aké je všeobecné povedomie o nich.

Ukázalo sa, že výskumná infraštruktúra a jej personál sú schopní vytvoriť originálne špičkové produkty, sú operatívni a neformálne zosieťovaní v záujme dosiahnutia želaného výsledku. Iniciatívne, aj bez „pokynov zhora“ (možno práve vďaka „absencii pokynov zhora“) sa ako vývojoví dobrovoľníci prejavili mnohí pracovníci nielen výskumnej sféry, ale aj univerzít, digitálno-komunikačnej sféry, realizačných a výrobných podnikov. Do iniciatív na zvládnutie hrozby sa zapojil aj neziskový sektor a jeho dobrovoľníci, ktorí bezplatne zverejnili a poskytli inovatívne výučbové pomôcky na pomoc dištančnému on-line vzdelávaniu pre základné a stredné školy, nadácia súkromnej spoločnosti poskytla prostriedky na atest a certifikáciu nového originálneho zdravotníckeho prístroja.

Tieto výsledky sa dosiahli v hraničnej situácii – vďaka pocitu spolupatričnosti v ohrození života. V budúcnosti bude treba vytvoriť také podmienky, aby v štandardných situáciách, bez ohrozenia života, sa vzniknuté problémy dali riešiť iniciatívne a operatívne v komplementárnej spolupráci všetkých zložiek a sektorov spoločnosti.

Problém

Oblasť vedy, výskumu a vývoja (inovácií) v súčasnosti je u nás obsahovo, organizačne, finančne roztrieštená a chýba systémové (zámerné) previazanie. Toto platí aj pre prostredie mimovládnych organizácií v sledovanej oblasti vedy, výskumu a vývoj (inovácií).

Odporúčanie

Je potrebné pripraviť a vykonať samostatný výskum, ktorý bude zameraný na kapacitné, zdrojové (finančné), personálne, organizačné a materiálové zázemie umožňujúce realizovať aktivity vedy výskumu, vývoja (inovácií) organizáciami tretieho sektora a občianskej spoločnosti (záujmové združenia, vedecko-technické spoločnosti, cirkvi, mimovzdelávacie odborné činnosti škôl a pod.). Na základe výsledkov výskumu prijať opatrenia na cielenú podporu profilových aktivít a zámerné usporiadanie prvkov a vzťahov. Adresátom odporúčania sú MŠVVAŠ SR v spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti.

Problém

Komplexnejšia špecifikácia postavenia oblasti vedy, výskumu a vývoja (inovácií) v kontexte Stratégie rozvoja otvorenej spoločnosti.

Odporúčanie

Dopracovať národnú stratégiu otvorenej vedy so zreteľom na podporu výskumu a vývoja v oblasti prírodných a technických vied.

V oblasti spoločenských a humanitných vied orientovať výskum s uplatňovaním štandardných vedeckovýskumných postupov a výstupov (vrátane otvorenej publicity). Pri udeľovaní finančnej podpory sa riadiť kritériami uplatňovanými pri dotačných kritériách európskych fondov (preukázanie realizovaných výsledkov, preukázanie odborných a materiálnych kapacít, pravidelný štruktúrovaný reporting a pod.).

Adresátom odporúčania sú Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti a Iniciatíva pre otvorené vládnutie.

Problém

Nedostatočné povedomie o význame vedy, výskumu a vývoja (inovácií) v spoločnosti, slabá informovanosť a povedomie verejnosti, vrátane tretieho sektora o výsledkoch vedy, výskumu a vývoja (inovácií), ktoré sa dosiahli činnosťou organizácií tretieho sektora a občianskej spoločnosti.

Odporúčanie

Na vyššiu propagáciu vedy, výskumu a vývoja (inovácií) v spoločnosti je vhodné vytvoriť databázu o výsledkoch aktivít organizácií vedy, výskumu a vývoja (inovácií). Databázu sprístupniť verejnosti a komunikačným prostriedkom. Adresátom odporúčania sú Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, Iniciatíva pre otvorené vládnutie v spolupráci s inými rezortmi podľa potreby (Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Úrad vlády SR).

6.6.20 Zoznam použitých skratiek

a pod.	a podobne
APVV	Agentúra na podporu výskumu a vývoja
AR	adjusted residual
CVTI	Centrum vedecko-technických informácií
č.	číslo, čísla
EŠIF	Európske štrukturálne a investčné fondy
EÚ	Európska únia
KEGA	Kultúrno-edukačná grantová agentúra
MNO	mimovládne neziskové organizácie
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
napr.	napríklad
o. z.	občianske združenie
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OP	operačný program
OP LZ	Operačný program Ľudské zdroje
OSF	Nadácia otvorenej spoločnosti (Open Society Foundation)
RMS	Rada mládeže Slovenska
RO/SO	riadiaci orgán/sprostredkovateľský orgán
SAV	Slovenská akadémia vied
SR	Slovenská republika
tzv.	takzvaný
ÚSV ROS	Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti
VEGA	Vedecká grantová agentúra
VÚB	Všeobecná úverová banka
Z. z.	Zbierka zákonov Slovenskej republiky

Všeobecne prospešná oblasť: Vzdelávanie, veda, výskum a vývoj

Vybraná časť publikácie Analýza socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti

Vydalo Ministerstvo vnútra SR/Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti

Odborná publikácia je vybranou časťou Analýzy socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti, ISBN 978-80-89051-67-0, ktorá je výstupom národného projektu Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti, kód projektu v ITMS2014+: 314011V576. Národný projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu prostredníctvom operačného programu Efektívna verejná správa.

Bratislava 2020

Táto publikácia bola vypracovaná Ministerstvom vnútra SR/Úradom splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti v spolupráci s partnerom národného projektu Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici.

ISBN 978-80-89051-77-9

Európska únia
Európsky sociálny fond

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

